Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Майн 1921 оной Майн 21-һээ гарана | № 87 (15410) | 1980 оной апрелиин 13, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

«Совет обществын хүтэлбэрилхы, залан жолоодогшо хүсэн—Советскэ Союзай Ленинскэ Коммунис парти мандаха болтогой!

Парти болон арадай агууехэ бата бэхи нэгэдэл мандаха болтогой!»

(КПСС-эй ЦК-гай 1980 оной Майн 1-нэй Уряанууд).

КПСС-ЭЙ ЦК-ГАЙ 1980 ОНОЙ МАЙН 1-НЭЙ УРЯАНУУД

Империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, демократиа социализмын түлөө тэмсэгшэ ажалшадай Ураласын һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн 1 мандаха болтогой!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бүхы хэтэдэ мүнхэ революционно интернациональна — марксизм-ленинизм мандаха болтогой!

Совет обществын хүтэлбэрилхы, залан жолоодогшо — Советскэ Союзай Ленинскэ Коммунис парти мандаха болтогой!

Хүн болон арадай агууехэ бата бэхи нэгэдэл мандаха болтогой!

Владимир Ильич Ленинэй нэрэ алдар болон хэрэг хэтэдэ мандаг лэ!

Советскэ Союзай эрхэтэд! Ленинэй заабаряар, комдөөор ажаһуужа, хүдэлмэрилжэ ба тэмсэжэ һуу!

Коммунизм байгуулагша, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө шууд сэхэ тэмсэлшэ — агууехэ совет ардар соло!

Советүүдэй ороной баатар габьята хүдэлмэришэн мандаха болтогой!

Ардарта колхозно тарялашад мандаха болтогой!

Совет арадай интеллигенци мандаха болтогой!

Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно тарялашадай, арадай интеллигенцийн эбдэрилгүй бата холбоо барисаан мандаха болтогой!

Советскэ Союзай бүхы наһан болон арад үндэһэтэдэй эрхэ хани барисаан, хэлбэришэгүй нэгэдэл мандаха болтогой!

Дэлхэй дээрэ анха түрүүшын ниитэ арадай социалис Үндэһэн Хуули — СССР-эй Конституци мандаха болтогой!

Социалис демократи мандаха болтогой!

Арадай депутадуудай Советүүд мандаха болтогой! Эрхэ ба обществын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ ажалшадалга улам үргэдэг лэ!

Советскэ Союзай ажалшад! КПСС-эй XXV съездын шийдхэбринүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэгты!

Дэлхэй түгэс социализмын арга боломжонуудые гүйцэнээр ашаглагты!

Коммунистнууд! Хүдэлмэрийн ашаг үрэ болон шадалам дээшэлүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй хэргэдэ дабшагты!

Коммунизмын һургуули, манай обществын нүлөө ихэ хүсэн — совет профсоюзууд мандаха болтогой!

Хүбүүд болон басагад! Эрдэм мэдэсэ, соёл болон, тусхай мэргэжэл үсэд нэтэрүүгээр шудалагты! Социализмын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэд бологты!

Коммунис партийн найдамтай туһалагша ба дайшалхы — Ленинскэ комсомол мандаха болтогой!

Коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулжа байгшад — инженэрнүүд мандаха болтогой! Эхэ-эхэнэртэ алдар ихэ!

Эн дэлхэйн үхибүүдтэ — амгалан тайбан байдал, эрүүл!

Совет сэрэгшэд! Дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлжуулан һайкаруулагты, совет арадай амгалан тайбалые, социализмын агууехэ түйлалтануудые һэргээр, найдамтайгаар сахин хамгаалагты!

Бүхы-эй шэн габьята Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Дэлхэй ороной хамгаалгын Агууехэ дайнда совет ардай хамгаршагта баатаршалга хэтын хэтэдэ мандаг лэ! Эхэ ороной нэрэ хүндын, эрхэ сүлоогэй ба бэеэ дайдалай түлөө тэмсэлдэ эрэлхэг зоригтойгоор баатарнуудта мүнхэ алдар соло!

Советскэ Союзай ажалшад! Хүдэлмэрийн газар ба ажалай бүтээсэ, ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлхэ!

Дэлхэй табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхэ хэрэгтэй хүсэсэ зорюулагты!

Коммунис байгуулалтын манлайда дабшажа ябаа Улаан тутта коллективүүдтэ, табан жэлэй ударингуудта алдар соло!

24. Промышленностийн хүдэлмэрилэгшэд! Манай Эхэ ороной индустриин хүсэ шадал улам бэхижүүлэгты!

Үйлэдбэрийн хүсэнүүдые түргэнөөр ашаглагты, үрэ түгэсөөр хэрэглэгты!

Шэнэ техникэ, түрүү технологи, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлэгты!

25. Советскэ Союзай ажалшад! Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэ түргэдхэгты!

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада эршэ түгэс ажал!

26. Хүндэ промышленностийн хүдэлмэрилэгшэд! Үйлэдбэриин техническэ хэм хэмжээе дээшэлүүлэгты!

Түлишын, элшэ хүсэнэй, металлай, түүхэй эдэй талаар арадай ажахын хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангагты!

27. Совет машина бүтээгшэд! Үндэр бүтээсэтэй, бага гаргашатай болон найдамтай машина, прибор, оньһожоруулгын ба автоматизацилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргагты!

Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые түргэдхэлгэдэ али болохоор туһалагты!

28. Химийн промышленностийн хүдэлмэрилэгшэд! Үндэр ехэ ашаг үрэтэй технологи нэбтэрүүлэгты, арадай ажахын хэрэглэмжэнүүдые химийн продукт болон материалнуудаар гүйсэд дүүрэнээр хангагты!

29. Промышленностийн хүдэлмэрилэгшэд! Арадай хэрэглэмжый эд бараа үйлэдбэрилгэ ехэ болгогты, түхэл янзыень үргэдхэгты, шанарыень һайжаруулагты!

30. Барилгашад ба хабсаргагшад! Үйлэдбэрийн хүсэнүүд болон барилгануудые саг болзор соонь ашаглалгада оруулагты, капитальна һомололгын ашаг үрые дээшэлүүлэгты!

Эрхим һайнаар, бага гаргашатайгаар, мүнөөнэй техническэ үндэһэ һүүри дээрэ барилга хэгты!

31. Транспортын ба хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд! Арадай ажахын хангалгые һайжаруулагты, совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангагты!

32. Советскэ Союзай ажалшад! Хүдөө ажахые али бүхы талаарнь, эршэ түгэсөөр хүгжөөхын түлөө тэмсэгты! Тэрэнийе индустрижүүлгын ба хими хэрэглэлгын, газар шанаржуулгын эршэ түргэдхэгты, үйлэдбэриие мэргэжүүлхэ ба томодохо хэрэг хүгжөөгты!

РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй нютагуудые шэнэдхэн хүбилгаха нэгэдхэмэл программые эдэбхитэйгээр бэелүүлэгты!

33. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Үйлэдбэрийн ашаг үрэ дээшэлүүлэгты!

Газар, техникэ болон үтэгжүүлгээз һайнаар хэрэглэгты!

34. Колхозингууд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд! Орооно таряа, хлопок, саахарай свёкло, хартаабха болон овощ үйлэдбэрилгээз, гүрэндэ хүдалдалгада дээшэлүүлэгты!

Хабарай тарилгын хүдэлмэрине эрхим һайндар үнгэргээ!

Эхэ ороноо үндэр баяр хүргасаан баясуулая!

35. Хүдөө ажахын ажалшад! Малай тэжээлэй үндэһэ һүүри бэхижүүлэгты!

Мяха, һү, үндэгэ, нооно болон бусад продукци үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ хүдалдалгада улам ехэ болгогты!

36. Хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй, транспортна, буйлуулан болбосоруулдаг, хүдалдаа наймаанай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд! Хүдөө ажахын продукциие гээлтэ хоролтодо бү оруулагты!

Үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы юумэн арадай аша туһада хэрэглэгдэхэ ёһотой!

37. Хүдалдаа наймаанай, иниитын эдеэ хоолой, ажаһуудалай албанай ба гэр байрын-коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Ажалайнгаа шанар, совет хүнүүдэй хэрэглэмжэ хангалгын болбосорол улам дээшэлүүлэгты!

38. Советскэ Союзай ажалшад! Жааг журамаа бэхижүүлэгты, хүдэлмэрийн минута бүхэнниие гамнагты!

Металл, түүхэй эд,түлишэ, элшэ хүсэ гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгты!

39. Советскэ Союзай эрхэтэд! Социалис зөөриие гамнан хямгадагты, улам арьбадхагты!

Ороной-гоо баялигуудые ашагтай һайнаар, эзэн ёһоор хэрэглэгты, түрэл байгаалияа сахин хамгаалагты!

40. Арадай ажахын мэргэжэлтэд! Ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшад! Техникэ, технологи болон үйлэдбэри хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулагты!

Эрдэм, техникын дэбжэлтэ, хүгжэлтэ түргэдхэхын түлөө тэмсэгты!

41. Совет эрдэмтэд! Шэнжэлгэнүүдэй ашаг үрые улам дээшэлүүлэгты, үйлэдбэритэй эрдэм наукын холбоо барисаае бэхижүүлэгты!

Совет эрдэм наукада алдар соло!

42. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд! Хүмүүжүүлгын, мэдээсэлэй, пропагандистска хүдэлмэрийн научна хэмжээе, шанарые дээшэлүүлэгты!

Совет хүн бүхэндэ — коммунис үзэл бодол, ажабайдалай эдэбхитэй хараа шэглэл!

43. Литература ба искусствын ажал ябуулагшад, соёлой хүдэлмэрилэгшэд! Манай агууехэ Эхэ ороной нэрэдэ хүрэмэ зохёолнуудые бүтээгты! Совет искусствын партийна болон арадай удха шэнжын тугые дээрэ үргэжэ ябагты!

44. Арадай гэрээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд! Һуралсалай шанарые улам дээшэлүүлэгты! Ургажа ябаа залуу үетэнние коммунизмын суртал бодолтойгоор, һуралсалда, ажалда үнэн сэхээр хандадаг байхаар хүмүүжүүлэгты!

45. Дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдэй хүдэлмэрилэгшэд! Мэргэжэлтэдые үзэл сурталай хатуужалтангаар, дүршэл шадабаритайгаар һургалые улам һайжаруулагты, эрдэм наука хүгжөөгты, коммунис байгуулалтада оруулдаг хубитаяа арьбадхагты!

46. Революцийн, дайнай ба ажалай ветерануд! Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэд! Коммунис партийн болон совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай ёһо заншалнуудай үндэһөөр залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадагты!

47. Пионернүүд болон һурагшад, техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай һурагшад! Совет Эхэ орондоо үнэн зүрхэнһөө дурлагты! Эрдэм мэргэжэл, ажалай дадал дүршэлнүүдые ороддосотойгоор шудалагты!

Ленинэй хэрэгэй түлөө, коммунизмын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэд болохоор бэеэ бэлдэгты!

48. Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд! Медицинскэ хангалгын шанар ба болбосорол улам дээшэлүүлэгты! Эрдэм наукын ба ажалай туйлалтануудые бүри һайнаар хэрэглэгты!

49. Физкультурнигууд болон спортсменүүд! Совет спортын алдар соло арьбадхагты! 1980 ондо Москвада болохо Олимпиадада ороддосотойгоор бэлдэгты!

Физическэ культурые — совет хүнүүдэй үдэр бүриин ажабайдалда!

50. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үндэһэ һүүри дээрэ бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нэгэдэл ба жагсаал улам бэхижэг лэ!

51. Уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин шалгагдамал ба хүсэтэ зэбсэг — пролетарска интернационализм мандаха болтогой!

52. Социалис оронуудай арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ! Дэлхэйн социалис байгуулалта улам хүгжэг, бэхижэг лэ!

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай аха дүү партинууд болон арадуудай нэгэдэл ба жагсаал мандаха болтогой!

53. Баатар габьята вьетнам арадта аха дүүгэй амар мэндэ!

54. Эрэлхэг зоригто лаотян арадта аха дүүгэй амар мэндэ!

55. Бэеэ дааһан байдалтай, сүлөөтэ арадай Кампучиие байгуулжа байһан Кампучийн арадта аха дүүгэй амар мэндэ!

56. Апрелийн революцийн туйлалтануудые эрэлхэгээр хамгаалжа байһан афган арадта аха дүүгэй амар мэндэ!

57. Империалис хамааралсалгада эсэргүүгээр эрид шууд тэмсэжэ байгаа иран арадта халуун амаршалга!

58. Монополинуудай дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү, ажалшадай эрхэнүүдэй түлөө, эб найрамдалай, демократийн ба социальна дэбжэлтын түлөө шэн зоригто тэмсэлдэшэ — капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангида аха дүүгэй амар мэндэ!

59. Колониальна дарлалтаһаа сүлөөрэн мултарһан, национальна бэеэ дааһан байдал болон социальна дэбжэлтэеэ батадхахын түлөө эрэлхэгээр тэмсэжэ байгаа арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

60. Империализмда эсэргүү, колониализм ба расизмһаа түбиеэ бүрин сүлөөлхын түлөө, эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааһан байдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэгшэ Африкын арадуудта халуун амаршалга!

61. Бэеэ дааһан байдалаа олоһон Зимбабвийн арадта халуун амаршалга!

62. Хархис хүсэнүүд ба фашизмда эсэргүүгээр, өөһэдынгөө ороннуудай демократическа хүгжэлтын түлөө тэмсэгшэ Латин Америкын арадуудта халуун амаршалга!

63. Баатар габьята никарагуан арадта халуун амаршалга!

64. Фашис хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү эрэлхэг зоригто тэмсэл ябуулжа байгаа Чилийн хүдэлмэришэн ангида, бүхы ажалшадта, демократуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

65. Түрмэнүүдтэ, фашис шоронгуудта тамалагдан зобожо байһан арадуудайнгаа сүлөөтэ байдалай, демократийн ба социализмын түлөө эрэлхэг зоригто тэмсэлшэдтэ аха дүүгэй амар мэндэ!

Империализмын ба хархис хүсэнүүдэй һабарта ороод, тамалагдан зобоогдожо байгшадта эрхэ сүлөө!

66. Мүнөө үе сагай революционно гурбан гол хүсэнэй — дэлхэйн социализмын, улаасхоорондын пролетарнадай ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй нэгдэлгүй холбоо барисаан улам бэхижэг лэ!

67. Израилийн эзэрхэг түримхэй ябуулгада, империализмын зонхилолгодо эсэргүүсэн тэмсэдэг араб арадуудта халуун амаршалга!

Совет-араб хани барисаан улам бэхижэг лэ!

68. Европын оронуудай арадууд! Американ ракетно-ядерна шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые Баруун Европодо тодхон табилгада эсэргүүгээр, эб найрамдалай, ашуулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө тэмсэгты!

69. Агууехэ эзэдхэг арадта халуун амаршалга! Советскэ Союзай ба Индийн хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон улам хүгжэг, бэхижэг лэ!

70. Азийн оронуудай арадууд! Эб найрамдал, холбоо барисаа, хүршэ ёһоной харилсаа бэхижүүлхын түлөө, Азида ашуулгүй байдал хангахын түлөө тэмсэгты!

71. Дэлхэйн арадууд! Дэлхэйн шэнэ дайнай ашуул зайсуулан сарахын түлөө, буу зэбсэгүүдые хорохын түлөө, шахардуу байдал һуларуулгые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхагты!

Империализмын, эзэрхэн зонхилолгын, дай жүрөөдэлгын ба үһоо хяһаа нэхэлгын хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй, хорото муухай аашануудта харюу сохитто үгэгты!

72. Дэлхэйн арадууд! Ядерна ба хүнүүдые олоор хюдаха бүхы түхэлэй зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хорихын түлөө шууд сэхээр тэмсэгты!

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ шэнэ ябадалые эрид шууд зайсуулан сарагты!

73. Советскэ Союзай эб найрамдалта ленинскэ гадаадын политика мандаха болтогой!

74. Манай агууехэ Эхэ орон — Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

75. Марксизм-ленинизмын туг доро, Коммунис партийн ударидалгаар — коммунизм байгуулгын шэнэ илалтануудта!

Советскэ Союзай Коммунис партийн Центральна Комитет.

ИЛЭЭД ҮРГЭН, ехэнүүд сонхотой, һаруул цех соо ороходомнай, оёдолой маруудай таһалгаряагүй таршаганажа, ой үдэрэй түлэг ябажа байһые ойлгоно. Үнгэ бүриин эреэн маряан бүдүүн. Бариһан оёдолшод доро дороо ехэл ргүй хүдэлнэ.

Татьяна Татарчукова оёдолой «Туяана» дэлэй Бэшүүрэй филиалда табан жэ-туршада хүдэлжэ байгаашье һаа, зон ааре хүндэтэй, ёһотой уран гартай ршон болонхой. Энэ нэрэ хүндэ оёоной үдэр бүриин үндэр бүтээсэтэ наар, налгай дулаахан абари зангаар о бшуу.

Эн бүри багаһаа эжытэеэ элдэб хубсолжо, энэ мэргэжолдэ үнэн зүрхэн дүрлаһан байгаа. Тэрэ һургуулияа гэд, оёдолой энэл нэгэдэлэй Гусиноскын филиалда, һурагшаар ороо бэлэй. Татьяна Татарчукова предприяа түрүү оёдолшодой нэгэн юм. Бу-энэ хорёод оёдолшод хубиингаа жэлэй түсэб дүүргэнхэй. Харин Таня хубиингаа арбадахи табан жэлэй түсэб дүрбэн жэл хахад соо бэелүүлһэн байна. Яажа иимэ ехэ амжалта түйлаа гээшэбта? —гээд асуухада, тэрэ иигэжэ хөөрэнэ.

— Манай ажалда тиимэ онсо нюуса гэжэ юун байхаб даа. Гансал һайнаар, харюусалга ехэтэйгээр хүдэлэх ёһотой. Хубиингаа табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын тула би нэн түрүүн халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхые оролдооб. Хоёрдохёор гэхэдэ, хүдэлмэриингөө саг тон зүбөөр хубаарилжа, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ шухала.

Тиихэдэ тэрэ хододоо хүдэлмэриингөө эхилхэһээ хахад час урид ерэжэ, хүдэлмэридөө бэлдэдэг, хэрэгтэй бүд, хэб гэхэ мэтэеэ абажа бэлэн болгодог байна. Мүн Таня үглөедэр хэхэ, оёхо юумэеэ мүнөөдэр мэдээд байдаг.

— Эндэ үшөө нэгэ шухала юумэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Таня 5—6 зүйлэй элдэб оёдол хэжэ шадаха шадабаритай юм. Тиихэдэ бүхы хүдэлмэриеэ тон һайнаар, эрхим шанартайгаар дүүргэдэг. Юрэдөө, тэрэнэй оёһон хубсаһан голодоһондо гараа гэжэ байгаагүй. Эдэл бүгэдын лэ ашаар амжалтатай хүдэлнэ, —гэжэ Раиса Степановна нэмэбэ.

Тэрэшэлэн Татьяна Татарчуковагай бригадынгаа түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн бэелүүлхэ хэрэгтэ оруулһан хубитань ехэ.

М. САНДАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. А. Татарчукова.

Авторай фото.

ОЛОНОЙ ҮЕГЭН

Замбуулинай дайдые шэнжэлгэ хадаа XX зуун жэлэй эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоо. Замбуулинай дайдые дэлхэйн эрдэм наукын шэнжэлхэ талаар хурдан түргэн дабшалтын эхиие совет хүнүүд табиһан юм. Аха дүү социалис оронуудай ажалшад, бүхы дэлхэйн арадууд эдэнэртэй хамта Космонавтикын үдэрые тэмдэглэдэг.

Москвагай ажалшадай, ниислэл хотын гарнизоной сэрэгшэдэй түлөөлэгшэдэй Космонавтикын үдэртэ зорюулагдаһан суглаан апрелийн 11-дэ Совет Армийн Түбэй театр соо болобо.

Элитэ мэдээжэ совет эрдэмтэд, конструкторнуud, Москвагай олониитын түлөөлэгшэд суглаанай президиумдэ һууба.

СССР-эй Науканнуудай академийн вице-президент, академик Б. Н. Петров сугларагшадай урда элидхэл хээ. Мүнөө космонавтика амгалан тайбан зохёон байгуулхы ажалай аша үрэ ехэтэй, эрдэмэй ба арадай ажахын зорилгонуудые шидхэлгэдэ элдэб оронуудай хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлгын ашаг үрэ ехэтэй байһые дэлхэйн бүхы арадуудта тодо хурсаар харуулна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

«Салют-6» гэжэ замбуулинай научна станци хоёр хахад жэлэй турша соо ниидэһээр. Энэ үе соо дээрэ хэдэн шэнжэлгэнүүд хэгдээ.

Космонавтнууд В. Ляхов, В. Рюмин гэгшэдэй космонавтикын түүхэдэ эгээл удаан саг соо — 175 сүүдхын туршада ниидэһэн үшар замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ совет эрдэм, техникын шэнэ элитэ ехэ туйлалта болоо һэн.

Аха дүү социалис оронуудай космонавтнууд замбуулинай дайда соогуур ниидэжэ, шэнжэлгэнүүдые хэлсэн, космонавтнуудай бүлэдэ нэмэжэ ороһон байна.

Хоёр талын үндэһэ һүүри дээрэ манай орон Индитэй, Франтитэй, Швецитэй, Австритай харилсаа холбоогоо хүгжөөнэ. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ хүдэлмэридэ хабаадажа байһан бүхы коллективүүд ажалайнгаа ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхээр, замбуулинай дайдые шэнжэлгын аша үрэ арьбадхахаар бэлэн юм гэжэ Б. Н. Петров үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

«Хадуур ба балта» заводой хүдэлмэришэн, Социалис Ажалай Герой В. Н. Дюжев Москвагай хүдэлмэришэдэй, бүхы ажалшадай үмэнэһөө сугларагшадые Космонавтикын үдэрөөр үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой полковник В. А. Ляхов трибунада гараба.

Газарые тойрон дабшадаг түрүүшын хэмэл одо табилга ба Юрий Гагаринай нидэлгэнээ эхидээд, 175 сүүдхэ соо замбуулинай научна комплекс дээрэ экипажай эршэтэ ажал хүрэтэр совет космонавтика алдарта зам гаталба.

Мүнөө научна комплекс хүдэлнөөр. Манай ханинар-космонавтнууд Леонид Попов болон Валерий Рюмин «Салют-6» гэжэ станци дээрэ ажалаа эхилбэ.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ программаяа амжалтатайгаар дүүргэхын, манай социалис Эхэ ороной алдар соло арьбадхахын, хүсэ шадал бэхижүүлхын тула совет космонавтнууд бүхы хүсэеэ, хүсэл эрмэлзэлээ, арга шадабаряа элсүүлхэ юм гэжэ В. А. Ляхов суглаанда хабаадагшадые, Москвагай бүхы ажалшадые найдуулба.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, нүхэр Л. И. Брежневтэ амаршалгын бэшэг эльгээгээ. (ТАСС).

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГОЙ БА АЛДАР СОЛЫН ЗАМУУД

ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДАДА АЖАЛАА ЭХИЛБЭ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-6»—«Союз-35»— «Прогресс-8» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын комплекс дээрэ Леонид Попов болон Валерий Рюминэй ажалай үдэр апрелийн 11-дэ Москвагай сагаар 10 часта эхилээд, 23 час болотор үргэлжэлөө.

Станциие жолоодолгын гуримда оруулха хэмжээ ябуулгануud бэелүүлэгдэбэ. «Союз-35» гэжэ онгосоор абаашагдаһан биологическа зүйлнүүдэй хүгжэлтэдэ замбуулин соогуур ниидэлгын ямараар нүлөөлдэг байһые шэнжэлхэ туршалгануud эхилээ.

Энэ үдэр «Прогресс-8» гэжэ ашаанай онгосын үүдэн нээгдэжэ, абаашагдаһан ашаае экипаж станци руугаа оруулжа захалба.

Медицинскэ шалгалтын баримта мэдээнүүдэй ёһоор, Леонид Попов болон Валерий Рюмин дэгдэн хөөрэлгэдэ яһала һайнаар дадажа байна. Экипажай хоёр гэшүүнэй бэенүүд һайн.

ПВО-гой СЭРЭГШЭДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Ороной ПВО-гой сэрэгшэдэй үдэртэ зорюулагдажа, ниислэл хотын ажалшадай ба Москвагай гарнизоной сэрэгшэдэй түлөөлэгшэдэй баярай суглаан апрелийн 10-да Москвада болобо.

КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша Н. И. Савинкин, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй обороныи министрэй орлогшонор, генералнууд, адмиралнууд. ПВО-гой сэрэгүүдэй ветерануud, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд президиумдэ һуугаа.

Агаарай добтолгоһоо ороноо хамгаалха сэрэгүүдэй ахамад командалагша, СССР-эй обороныи министрэй орлогшо, авиацийн маршал А. И. Колдунов сугларагшадай урда үгэ хэлэбэ. (ТАСС).

Партийна ажабайдал

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ҺУРАЛСАЛ

ЭМХИТЭЙГЭЭР ТҮГЭСХЭХЭ

Коммунистнуудай, бүхы ажалшадай марксистско-ленинскэ һуралсалай жэл түгэсэхэ дүтэлбэ. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойе, агуу-ехэ Илалтын һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха талаар эмхидхэлэй болон үзэл сурталай худэлмэриие партийна организацинуудай улам эдэбхитэйгээр ябуулжа байһан оршон байдалда 1979—1980 онуудай һуралсалай жэл үнгэржэ байна. РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй дээдын засагай зургаанай, арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй һунгалтые үнгэргэхэ харюусалгатай үедэ пропагандистнар тон ехэ аша туһатай материалнуудые хэрэглэхэ аргатай болоо. Москва хотын Бауманска округто һунгуулиин урда нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые политическэ болон экономическа һуралсалда хабаадагшад гүнзэгыгөөр шудалжа эхилээ.

«Дэлхэйе шэнэдхэн хубилгаһан һургаал» гэһэн шэнэ курс энэ жэлдэ һургуулинуудта үргэнөөр, гүнзэгы тодоор шудалагдажа захалаа һэн.

«Үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол хадаа марксистско-ленинскэ эрдэм һуралсалые һайжаруулха, совет хүнүүдтэ коммунис үзэл бодол хүмүүжүүлхэ талаар тэрэнэй үүргые улам дээшэлүүлхэ хараа зорилго тодорхойлон зааһан байна. Тус тогтоолой үндэһөөр республикын партийна организацинуудай политическэ һуралсалые бүри гүнзэгы удхатайгаар ябуулха тушаа гол анхаралаа хандуулна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, ажалшадай политическэ болон экономическа һуралсалые эмхидхэлэй талаар хүтэлбэрилгые шэнэдхэн һайжаруулха зуураа, партийна организацинуудай шанар, хэмжээе дээшэлүүлхэ зорилго бэелүүлнэ.

КПСС-эй XXV съездын болон партийн ЦК-гай шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикын партийна организацинуудай марксизм-ленинизмын үндэһэн ёһо дүримүүдые, КПСС-эй политикые коммунис байгуулалтын бодото байдалтай нягта холбоотойгоор шудалха, парти болон совет түрэнэй гадаадын политикые, дэлхэйн оршомдо үзэл сурталай талаар тэмсэлые, хүгжэлтэ түгэс социализмын Конституциие, Л. И. Брежневэй зохёолнуудые коммунистнуудта, партийнабэшэ хүнүүдтэ гүнзэгыгөөр ойлгуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна.

Мүнөө үедэ республика доторнай 150 мянга гаран хүн партийна, комсомолой политическэ болон экономическа һуралсалда, коммунис ажалай һургуулинуудта хабаадуулагданхай. Дунда шатын партийна һуралсалда хабаадуулагдаһан 20 мянгаад шагнагтын ашаар ажалша зоной һуудал байдалай улам һайжарһанние бодото жэшээнүүд дээрэһээ харуулха шухала.

Хараалагдаһан материалнуудаа шагнагшадай гүйсэд шудалһанинь түгэсхэлэй хэшээлдэ бэлдэлгын үедэ нэн түрүүн элирүүлэгдэхэ, хэрэгтэй.

Политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд түгэсхэлэй хэшээл яажа үнгэргэхэ тушаа заабари, зүбшэлнүүдые, пропагандистнарта, үгэхэ болоно. Түгэсхэлэй хэшээлэй удха зорилгые тодорхойлходо КПСС-эй ЦК-гай XXV съездын шиидхэбэринүүдые, үзэл сурталай худэлмэриин шухала асуудалнуудаар партийна бусад документнүүдые хүтэлбэри болгохо шухала. Мүн В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан документнүүд хараада абтаха болоно. Эдэ эрилтэ бүхы полит-һургуули, кружок болон семинарнуудта хабаатай. Партийна болон түрэнэй документнүүдэй гол удхые шагнагшадай хэр зэргэ ойлгожо абаһанаар һуралсалай жэлэй туршада үнгэргэдэһэн хэшээлнүүдэй ашаг үрэ тодорхойлогдохо байна.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, худэлмэриин шанар һайжаруулха, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXV съездын хараалһан гол зорилгонууд тушаа түгэсхэлэй хэшээл дээрэ онсо хөөрэлдөөн болохо ёһотой. Совет хүнүүдэй материальна болон соёл болбосоролой талаар эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые үлэмжэ һайнаар хангаха гэшэ социалис үйлэдбэриин уг зорилго мүн гэжэ онсолон тэмдэглэхэ зуураа, хамтын баялигые арьбадхалга хадаа ажалшан бүхэнэй оролдосоһоо, энэ жэлэй болон бүхыдөө табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые хэр зэргээр оруулһаннһаань дулдыдаг гэжэ шагнагшадта тодоор ойлгуулха шухала.

Дэлхэй дээрэ амгалан байдал бэхижүүлхын, бүхы гүрэнүүдэй хоорондо хани харилсаа тогтоохын түлөө манай партийн үнэн зүб политикын пропагандистнар болон шагнагшадай гол анхаралда байхаар түгэсхэлэй хэшээлые түсэблэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ империалис хүсэнүүдэй, коммунизмын хэрэгтэ, совет гүрэнэй ажабайдалда уршаг татаха һанаатай буржуазна номолшодой, националистнуудай, сионистнуудай балмад харша ябуулгые элишэлхэ тушаа мартажа болохогүй. Хархис номолдо эсэргүү тэмсэл хэзээдэшье һуладаха ёһогүй гэжэ түгэсхэлэй хэшээлдэ хабаадагшадта ойлгуулха гэшэ тон шухала болоно. Империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгын, маоизмын зонхилхы һанаашалгын улам һүжэржэ байхада совет хүнүүд политическэ талааараа тон ехэ һэргэг байха ёһотой бшуу.

Түгэсхэлэй хэшээл үнгэргэхэ онол арга олон гээшэ. Политһургуулинуудта, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулинуудта түгэсхэлэй хөөрэлдөө үнгэргэжэ, зачет, экзамен абажа болоно. Теоретическэ семинарнуудта, партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулинуудта рефератуудые зүбшэн хэлсэлгэ, теоретическэ болон научно-практическа конференци үнгэргэлгэ түгэсхэлэй хэшээлэй аша туһатай арга болохоор. Дүн согсолходоо энэ аргые марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулинн үлэмжэ һайн бэлэдхэлтэй шагнагшадта даалгаад, хэрэглэжэ болоно. Партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулида түгэсхэлэй хэшээл үнгэргэхэдөө, партийн райкомой үзэмжөөр, зачет, экзамен абажа болохо юм. Амяарлаһан түсэбөөр бэеэ даажа ябуулсаһан коммунистнуудтай түгэсхэлэй хөөрэлдөө үнгэргэхэһөө гадна, һуралсалай жэлэй туршада шудалагдаһан гол асуудалнуудаар элидхэл хэхые, лекци уншахые тэдэндэ даалгахада аша туһатай байха.

Экономическа курс шудалжа дүүргэһэн һургуули болон семинарнуудта экзамен абтаха, рефератуд хамгаалагдаха, предприятидахи экономическа ажал ябуулгые шэнэдхэн һайжаруулха дурадхалнуд зүбшэн хэлсэгдэхэ зэргэтэй. Үйлэдбэридэ түрүү арга нэбтэрүүлһэн ажалшанай гү, али бригадын ямар үрэ дүн туйлаһаниие бодото жэшээ дээрэ харуулха гээшэ экономическа һуралсалай пропагандистын зорилго мүн. Шудалагдажа байһан дүй дүршэлые шагнагшад бодото хэрэгтэ яажа хэрэглэнэб, 1980 оной түсэб, уялгые ямараар дүүргэжэ байнаб гэжэ түгэсхэлэй хэшээл дээрэ элирүүлхэ хэрэгтэй.

Политическэ һуралсалай жэлые эмхитэйгээр, эрилтэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ тушаа партийна организацинуд, политгэгээрэлэй кабинедүүд, пропагандистнар онсо анхаралаа хандуулха уялгатай. Түгэсхэлэй хэшээл үнгэргэлгэдэ эртэнһээ бүхы бэлэдхэл хэхэ мүнөө шухала болоод байна.

«Ленинэй хэрэг оршон мандана» гэһэн темээр агуу-ехэ вождиин түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан элидхэлые шудалха бологдоно. Энээнэй тулада апрельмай һарануудта тусхай хэшээлнүүд үнгэргэгдэхэ. Эдэ хэшээлнүүдые яажа үнгэргэхэ тушаа дурадхал заабари «Политическое самообразование» журналда толилогдохо байна.

Һуралсалай жэлэй дүнгүүдые партийна комитедүүдэй заседани, коммунистнуудай болон эдэбхитэдэй суглааануд дээрэ, пропагандистнарай семинар дээрэ али бүхы талаһаань шэнжэлхэ, зүбшэн хэлсэхэ ушартай. Олдоһон түрүү арга дүршэлөө батадхаха, марксистско-ленинскэ һуралсалые саашадань һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Тиихэ зуураа һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэжэ эхилхэ, пропагандистнарые һурган бэлдэхэ ёһотойбди. КПСС-эй XXVI съездын болохо жэлдэ политическэ болон экономическа һуралсалые яажа эмхидхэхэ тушаа мүнөөнһөө бэлэдхэл хэхэ зэргэтэй гээшэ.

А. БАИНОВ,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша.

АЛДАРТА ОЙЕ УГТУ

Гурбан үеын ор

Харьялан урдадаг Хёлго, сэнхирлэн хүхэрөөшэ Сухэ голнуудай хоорондо хабтайн нэмжыһэн уужам эдин талада сэлгээ һайхан Ноёхон нютаг оршодог юм. Эндэ олон һалбаритай, хүгжэнги ажахытай Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз түбхинэнхэй. Тус колхозой түб — Зургаан-Дэбэ тосхондо гушаад оной үеэр алдар сууда гараһан эрхим һаалишадай нэгэн байһан Цырен-Дулма Юндэндоржиевна Чагдурова ажаһуудаг. Энэмнай Ноёхоной ажалшадай эгээл аха захань, эгээл суутай хүнүүдэй нэгэниинь болоно. Тэрэниие таниха мэдэхэгүй зон үгы шахуу. Теэд, тиигэншьегүй яахаб даа. Юундэб гэхэдэ, Цырен-Дулма хүгшэн түрэл нютаггань хамтын ажалай байгуулагдаһан сагһаа хойшо, амаралтада гаратараа, зааханшье таһалгаяагүйгөөр мал ажал дээрэ худэлжэ, һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа ябаһан намтартай. Илангаяа стахановска худэлөөнэй дүлэтэ жэлнүүдтэ нүхэр Чагдурова өөрынгөө шадамар бэрхые, хаба шадалые харуулһан түүхэтэй.

1937 ондо Бүхэсоюзна худөө ажахын выставкэдэ хабаадаха эрхэдэ хүртэжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаһан байна.

— Бидэнэр тиихэдэ залуу ябаабди, хүсэ шадал, хүсэл зориг оор дүүрэн байгаабди,— гэжэ Цырен-Дулма хүгшэн мүнөө хөөрэдэг. — Булта эбтэй эетэй худэлдэг сэмди. Хонгёо аянга, хүхюу зугаа тасардагүй, ажал хэрэгшье урагшатай байгаа...

Нээрээшье, тэрэ үеынгөө ажал хэрэгүүд тухайгаа хөөрэхэдөө, Цырен-Дулма Юндэндоржиевна сэдьхэлээ хананги һуудаг. Энэньшье гайхалгүй юм даа. Ушарынь, тэрэ хойто жэлынь, 1940 ондо даажа байһан 21 үнеэнэйнгээ тус бүриһөө 3000 гаран литр һү һаажа, үнеэн бүриһөө түл абажа. бүри үндэр амжалтануудые туйлаһан байна. Тиигэжэ, Москваһаа ерэһээр жэл тухай сагай үнгэроед байхада нүхэр Чагдурова гүрэн түрынгөө дэ-дэ шагнал — Ленинэй орденоо хүртөө бэлэй.

Тэрэ гэһээр эгсэ дүшэн жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо Цырен-Дулма Юндэндоржиевна гараа дэлгээгээд, миин һуугаагүй даа. 1957 он болотор ходо һаалишаная ажаллажа гараа. Мүнөө найман арбаяа холо гаталбашье, үшөөл бараг хүнгэн зандаа, аша, гушанараа хаража, золтой жаргалтай ажаһуудаг. Тиихэдээ суглаа хүдэлжэ, һурган хүмүүжүүлһэн түрүү малшадаа хаража, урматай баяртай байдаг.

Тэдэнэй тоодо Ноёхоной солото хүнүүдэй үшөө нэгэниинь болохо нүхэр Цыцоева орохо ёһоороо оролсоно. Хандацоу Жадамбаевна мүн лэ хара багаһаа ажалай һудал барифан байха. Шадал тамираа хүндэ мэдүүлхэгүй, зүрхэ сэдьхэлээ худэлгэнэниинь ойлгодохогүй, даруухан зантай жиирэй буряад эхэнэр юм. Би тэрэниие һаяшагай бэшэ, бүри үнихэнэй таниха хүмби. Хатуу шэрүүн дайнай үедэ, удаадахи жэлнүүдтэншье, һаа болотор гэхэр ходол һаалишаная худэлжэ, амаралтада гараа юм. Олон үгэгүй, налгай маягтай, шүүдэгэршэгшье һаа, шүрбэһэлиг һэн.

—Хэжэ байһан ажалдаа зүрхэ сэдьхэлээ сүм зорюулха хэрэгтэй. Одоо тиигэбэл, ямаршье худэлмэри дээрэ амжалта туйлагдадаг, — гэжэ тэрэ тобшолдог. Иимэл ёһо баримталан ажаллажа, Хандацоу Жадамбаевна саг үргэлжэ амжалтатай ябаа һэн. Тэрэ хэдэн удаа, 1968-70-1971 онуудта СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошохо путевкоор шагнагдаа, хоёр дахин 1973-74 онуудта «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгтэ хүртөө. Ажал худэлмэри дээрээ эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө 1966 ондо Ленинэй орденоор шагнагдаа бэлэй. Мүн тэрэнэй энгэртэ «Шэн габьята ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн медаль ялардаг.

Мүнөөшье Хандацоу Жадамбаевна һанаа амархан һуудаг-гүй даа, шадал... гайнгаа залуу... заабари үгэжэ... һаламжа хүн... шалтай.

Ноёхон нютаг... денто гурбан... эрхим хонин... жиев болоно... мүн лэ эдир... 1949 ондо... дүүргэнэнэй... колхозодоо ажа... гашанаар ажа... һэн байна. Т... хойно ороогүй... лээгүй ябаа... 1959 ондо, ... шалгаар нүхэ... нидой бригад... нишоноор то... гаа. Тэрэ гэ... һалгаряагүй хо... жэ ябадаг. Эн... түлжүүлһэн х... абаһан ноойн... һаа, тиимэ... гарахаар бэш... жүүлэн абаха... лаар һүүлэй... шада таһалга... үлүүлэн дүүрг... туйлажа шада... мо, зеленко... сөөр бэлдэ...

—Өөсэдын... хэзээдэш арь... солото хонин...

Жамбал Б... онһоо КПСС-... эй Верховно... байһан. Мүн... гын районо... мастер» гэ... нүхэрнай Л... Улаан Тугай... дэн медальн... хай. ВСХВ б... баадаха эрэ... һон. выставк... Хүндэлэлэй... олон дахин ш...

Иимэл даа, ... хэдэ, Ноёхо... ордентоной... тай зоной хүн...

ЗУРАГ Д... Чагдурова, ... Ж. Б. Сам...

Д. Э...

ГРУЗИИН ССР. Ингурска ГЭС-эй барилгашадай коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойн хүндэлэлдэ габшагай ажалай вахтада жагсанхай. Рубен Пипнягай хүтэлбэрилдэг хабсаргашадай бригада энэ мүрысөөе толгойлно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа): бригадир Р. Пипия, хабсаргашад Т. Заркуа, М. Джейранов, Г. Шелия.

ТАСС-ай фотохроника.

ШЭНЭ НЭГЭДЭЛ

«Сельхозхимийн» Хорийн районно нэгэдэл энэ жэлдэ эмхидхэгдээд хүдэлжэ эхилбэ. Тус нэгэдэл совхозуудай тарялан болон сабшалангууд дээрэ органическа, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гаргаха, ехэхэн газарта шугы бургаа-һануудые отолхо, дошо болдогуудые жэгдэлхэ зорилготой юм.

Тэдэнэр байгша ондо 353,0 мянган түхэригэй ажал хэхэ даабаритай. Тусхайлан хэлэхэдэ, 30 мянган тонно наг шэбхэ, 3,0 тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргахаар хараална. П. Г. Ивановой даадаг оньһожоруулагдамал отряд жэлэй эхинһээ Анаагай, Хорийн совхозуудта 2 мянган тонно үтэгжүүлгэ гаргаад байна. Мүнөө энэ ажал үшөө үргэлжэлһөөр.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

МҮНӨӨДЭР—ОРОНОО АГААРАЙ ДОБТОЛГОҺОО ХАМГААЛХА СЭРЭГҮҮДЭЙ ҮДЭР

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ДАЙШАЛХЫ БЭЛЭН

Авиациин генерал-лейтенант Н. И. МОСКВИТЕЛЕВ, ороноо агаарай добтолгоһоо хамгаалха сэрэгүүдэй авиациие командалагша

Ороноймнай агаарай добтолгоһоо хамгаалгын (ПВО) сэрэгүүдэй үдэр апрелиин хоёрдохи воскресенидэ жэл бүри тэмдэглэгдэдэг болонхой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда шэн зориг, габьяа харуулһаниие, мүн амгалан сагай үедэ онсо шухала зорилгонуудые дүүргэһэниень тэмдэглэн, энэ түрэлэй сэрэгүүдэй заншалта һайндэр тогтоогдоһон байна. Агаарай добтолгоһоо хамгаалагшадые сэлмэг тэнгэриин харуулшад, дайшалхы хэзээдэшье бэлэн байлгын сэрэгшэд гэжэ нэрлэнэбди. ПВО-гой сэрэгшэд амгалан сагайшье үедэ дайшалхы зорилгонуудые дүүргэнэ. Эхэ ороноймнай агаарай хилые хамгаалгаар дайшалхы харуулдаа хёрхо нарин алба хэнэ.

Манай сэрэгүүд Коммунис партиингаа, совет правительствынгаа тогтоодын ба гадаадын политикые нэгэн һаналтайгаар һайшаан дэмжэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 он) Пленум дээрэ, Москвагай Бауманска округой һунгагшадай үмэнэ хэлэһэн үгэ дотор заагдаһан хараа бодол ба тобшололнуудые манай сэрэгшэд өөрынгөө дайшалхы программа болгон абанхай. Варшавска Договорой гэшүүн-оронуудай арминуудтай хамта социализмын туйлалтануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр хамгаалгые ПВО-гой

СОВЕТ АРАДАЙ БААТАРШАЛГА

Совет арадай Баруун Европын гүрэнүүдые «хүрин тахалhаа» абаржа, фашис Германие бута сохиhон түүхэтэ Илалтын 35 жэлэй ойе бидэнэр тэмдэглэхэеэ байнабди. Республикын ажалшад бүхы совет арадтаяа хамта тус hайндэрые амжалта түгэсөөр угтахын тула тэмсэжэ байнхай.

Хаа-хаанагүй болохоёо байгаа нэгэн ниитэ политүдэрые угтуулан, агуу Илалтада Буряадай ажалшадай оруулhан хубита тухай хөөрэhэн плакат-хуудаhа толилнобди. Энээн соо агитатор, политинформатор, лектор болон пропагандистнарта хэрэгтэй too, баримтануud тунхаглагдана.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ХЭРЭГҮҮД

Областной партийна организаци дайнай эхилхэтэй хамта, КПСС-эй ба Совет гүрэнэй уряада харюусажа, бүхы хүдэлмэреэ дайн сэрэгэй эрхэ байдалда тааралдуулан ябуулжа захалhан юм. Тиигэжэ түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлтын түлөө партийна организацинуудай харюусалга дээшэлүүлэгдэhэн, бүхы партийно-политическэ хүдэлмэри дайсаниие бута сохихо хэрэгтэ элсүүлэгдээ hэн.

Мэргэжэлтэй олон хүдэлмэришэд фронт мордожо, предприятинуудта ажаллагшадай too горитойгоор хороhон байна. Тэдэнэй орондо эхэнэрнүүд, наhаяа хүсэд гүйсөөдүй залуушуул, наhажаал хүнүүд хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Тэдэнэр хүдэлмэришэдэй гурбанай хөөр хубие ѣэлгэhэн байгаа. Хүшэр хүндэ байдалай тохёолдобошье, коммунистнуud, комсомолшуud мүрысөө үүсхэжэ, үдэрэй туршада хэдэн халаанай нормо дүүргэдэг байhан. Өөрынгөө ба фронт ошоhон нүхэрэйнгөө түлөө хүдэлэе гэhэн Москвагай комсомолшуудай ба залуу хүдэлмэришэдэй үүсхэлые республикын хүдэлмэришэн анги халуунаар дэмжэhэн байха юм.

1941 оной сентябриин эхээр мяха-консервын комбинадай коллектив Агууехэ Октябриин социалис революциин 24-дэхи ойн жэлые ажалай амжалтануудаар угтая. Эхэ оронойнгоо экономикые улам бүри хүсэ шадалтай болгое гэhэн уряатайгаар Буряадайнгаа бүхы хүдэлмэришэд ба таряашадта хандаа бэлэй. Паровозвагон заhабарилгын заводой коллектив үүсхэлыень дэмжэжэ, бригада, халаан болон цехэй даабариие 200 процент дүүргэхын түлөө мүрысөө хүдэлмэришэдэйнгөө дунда дэлгэрүүлhэн байна. Тиигэжэ тус предприятинууд амжалтануудые туйлаhан юм.

Улаан-Удэ станциин деподо ажаллажа байhан комсомол хүбүүн Иван Гордеев Горький хотын комсомолшуудай жэшээгээр 1942 оной эхиндэ республика соогоо түрүүлэн комсомол-залуушуулай фронтовой бригада байгуулба. «Ажалдаа—тулалдааида мэтээр!» гэhэн дүлэтэ уряа доро тэдэнэр хүдэлдэг байгаа бшуу. Тус бригадын гэшүүд уданшьегүй түсэбөо 300 процент бэелүүлдэг болоhон юм.

1943 ондо нимэ бригадануудай too 168 болоод байба. Харин 1945 ондо 358 нимэ коллективтэ 2500-гаад хүдэлмэришэд ажаллажа байгаа. Фронтовой бригадануud бэлэдхэлтэй ба дүршэлтэй кадрнуудые бэлдэлгын ёhотой hургуулинууд тиихэдэ болоо бшуу.

Республикымнай залуу түрүү хүбүүд, басагад ажалай фронтдо габьяатай байhанайнгаа түлөө Эхэ оронойнгоо орден, медальнуудаар шагнагдадаг hэн. Мяха-консервын комбинадай үүсэлэлгын цехтэ хүдэлдэг. Хүндэлэлэй Тэмдэг ордендо хүртэhэн Долгоржап Цыремпилова гүрэн түрын шагнал барюулалгын үедэ иигэжэ хэлээ hэн: «Мүнөө үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа, шанар hайнтай продукци үгэнэб. Энэ шагналда харюу болгон, үдэр бүрнингөө даабари 400 процент дүүргэхэ ,стахановецуудай олон болохынь тула нүхэдөө дүй дүршэлдөө hургаха байhан тухайгаа би мэдүүлнэб».

1943 ондо гансал Улаан-Удэ хотын предприятинуудта 800 гаран залуу хүдэлмэришэн үдэр бүри хоёр түсэб дүүргэдэг байгаа. Тиихэдэ 4500 тухай стахановецууд эндэ ажаллажа байhан шуу. Энэ too хадаа үйлэдбэрндэ хүдэлжэ байhан бүхы залуушуулай 65 процентнь болодог.

Манай сэрэгшэдэй амжалтануудаар зоригжоhон совет арад тылдэ ажалай баатаршалгануудые харуулдаг hэн. Жэшээнь, «Судолесмашстрой» заводой коллектив богонихон болзорой туршада сэрэгэй продукци үйлэдбэрилжэ эхилээд, ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг болоо hэн. Тус предприятиинхид 1942 оной нюнь hарада мүрысөөндэ онсо шалгарба. Тиигэжэ «Социалис Буряад-Монгол» гэhэн танкова колоннын нэрэмжэтэ дамжуулгын Улаан Туг тэдэнэртэ барюулагдаhан байдаг. Мүн энэл жэлэй нюль hарын түсэб үлүүлhэнэйнгээ түлөө ВЦСПС-эй ба СССР-эй тус hалбариин Арадай комиссариадай 2-дохи мүнгэн шанда хүртэhэн.

Дайнай үедэ Улаан-Удын мяханай комбинадай коллектив Бүхсэсоюзна социалис мүрысөөндэ олон удаа түрүүлжэ гараhан юм. Тиин ВЦСПС-эй ба СССР-эй Мяханай ба hүнэй промышленностиин министерствын дамжуулгын Улаан Туг та 14 дахин хүртэhэн алдартай. Тэрэшэлэн СССР-эй Гүрэнэй оборонын комитедэй Улаан Тугаар 4 дахин шагнагдаhан байна. Энэ Тугынь мүнөөшье комбинадта хадагалагданхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Буряадай промышленна олон коллективүүд мүрысөөндэ шалгардаг байгаа. Тэдэнэй дундаhаа ПВЗ, судна-заhабарилгын завод, Улаан-Удэ станциин депо, шэлэй завод, мяха-консервын комбинат болон бусад коллективүүдые онсо нэрлэмээр.

Мүнөө республикын хүдэлмэришэн анги В. И. Ленинэй түрэhөөр 110 жэлэй ойе, мүн Илалтын 35 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула бүхсэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, габшагайгаар ажаллажа байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-дайнай эхилхэдэ, дайлалдаха тулажа ерээл hаань, бүхы hэн тэрэнэй аша туhада хандуу-hанхай байха, ороной дотоодын ал сэрэгэй зорилгодо шэглүү-hэхэ ёhотой, энэ талаар ямар-маргалта үзэгдэхэ ёhогүй гэ-Ленинэй заабарие манай хүтэлбэри болгожо, гүрэ-өө, арад зонойнгоо бүхы хүсэ лые фашистнарые бута сохи-хэрэгтэ гүйсэд элсүүлhэн бай-артиин ЦК ба СССР-эй СНК

1941 оной июниин 29-дэ фронт шадарай нютагуудай партийна болон совет организацинуудта хандаhан директивэ баталан абаhан юм. Тус документын ёhоор, ороной бүхы байдал дайн сэрэгэй эрхэ байдалтай тааруулагдаа. Совет гүрэн саашадаа байха гү, али үгы гү гэhэн асуудал табигдаба гэжэ тэрээн соо сэхэ шууд хэлэгдээ бэлэй.

Тиигэжэл, «Бүхы юумэн—фронтдо! Бүхы юумэн—илалтада!» гэhэн уряа бэелүүлэгдэжэ эхилhэн түүхэтэй.

МИ НАhАЯА ХАЙРЛАНГҮЙ

ороной нгоо hөөм газар бүхэнэй түлөө байлдаануудэ фашистнарай хүсые hүнөөхэ, hалгааха, удаань ие түрэл нютагhаа намнажа, Европын арадуудай ө байдал олохо хэрэгтэ туhалха гэhэн зорилго Армиин урда табигдаhан байна.

ис Германи СССР-тэ эсэргүү дай өхилхэдээ, хо-сараатай хархис зорилгонуудаа бэелүүлхэ гэжэ ю бшуу. Тингэжэ социалис байгуулалта үгы хэхэ, ороной газар уhа ба бүхы баялигые эзэмдэхэ, со-нуудые алаха, хюдаха, өөhэдынгөө барлаг болгохо хорото муухай үйлэ хэрэгүүдые үүдхээ бшуу.

лига шахуу самоледтой, 4300 гаран танкнуud бо-болон орохо зэбсэгтэй, 50 мянгаад пушка ба ми-уудтай титлеровецуудэй 5,5 миллион солдат болон нүүд 1941 ондо Советскэ Союзда добтолон оро-эшэ. Тиимэhээл фашистнар манай гүрэнние бого-болзор соо илахабди гэжэ ехэтэ найдаа.

бэлэдхэл хэжэ гэнэдхээн ороhон дайсаниие бута гэшэ гайтайхан хэрэг байгаа. Ороной баруун-захаhаа Хара далай хүрэтэр hунаhан фронтнуудта үдэр, hунинн туршада байлдаануудай дүлэн соро-байгаа. Мүн эды шэнээн сагай хугасаада совет ылдэ хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаа бшуу.

эр хүндэ эрхэ байдалда совет хүнүүд, манай сэ-Ленинскэ партияа тойрожо, жагсаалаа улам бэ-жэ, фашистнарые илаhан түүхэтэй.

ад ороной нютаг бүхэнэй 120 мянга гаран хүбүүд, Эхэ ороноо хамгаалагшадай зэргэдэ жагсаhан тингэжэ республикын 77580 бүлын гэшүүд дайнда он байна. Тэдэнэй дунда коммунистнуud, комсо-уud олон hэн.

най нютагай хүбүүд, басагад гитлеровецүүдые бута ондо ехэтэ хубитаяа оруулаа. Тэдэнэрэй дунда онсо агшад үсөөн бэшэ hэн. Жэшээнь, Эсэгэ ороноо лгын Агууехэ дайнай үедэ Советскэ Союзай Ге-нэрэ эргэдэ түрүүлэн хүртэгшэдэй дунда Буряадай молой хүмүүжүүлhэн Петр Харитонов байhан гээшэ. 1941 оной июниин 27-до Ленинград шадар агаар-дэд ябахадаа, дайсанай самоледуудые хаража, ниндэжэ ябаhан нүхэдтээ хамта тэдэнние добтолбо. Петрой hомон дууhашаба. Яалтайб? Нюдэ сабшаха шиндхэбэри абаhан Харитонов фашис бомбардиные самоледоороо дайража унагааhан юм. Эрэлхэг той, шадамар бэрхэ байhанайнгаа түлөө залуу лет-Геройн нэрэ эргэдэ хүртөө бшуу.

Ленинградые хамгаалhан байлдаануud. Эдэ тулал-уудта Улаан-Удын 2-дохи hургуули дүүргэhэн Борис хабаадалсаhан намтартай. Тэрэ дайнай эхилхэдэ дно катернуудай звеногой командир ябаа. Тэдэнэр най хотые далайн талаhаа хамгаалдаг байгаа. Нүхэр дүй дүршэлтэй, арга дүрэтэй командир боложо он юм. Тиимэhээл тэрэнэй катерые обёорhон гит-нүүд өөhэдынхидтөө нигэжэ, мнин үгөөр, дуулга-hаа:

Ущев тамаржа ябана, Ущев тамаржа ябана!

хи рангын гвардиин капитан Советскэ Союзай Ге-. П. Ущевай хүтэлбэрилhэн дивизионой торпедно уud дайнай үедэ дайсанай 119 корабльнуудые hэн, 30 гаран корабль тэhэлhэн, нэгэ самолет ка унагааhан алдартай.

ладай мэргэн буудагшад Цырендаша Доржиев, Тулаев «дайсаниие дараха, даагые hүүлдэхэ» горитой хубитаяа оруулhан гээшэ. Хоюулан хэ-уугаад дайсаниие hүнөөhэн байна.

етск» Союзай Геройнуud И. В. Балдынов, В. Б. гэшэдэй хүтэлбэрилhэн сэрэгшэд фашистнартай гамгүйгөөр тэмсэдаг бэлэй.

ладай хэды олон хүбүүд сууда гарааб даа. Тэдэнэй ндынь жаргалта hайхан байдалай түлөө ами наhа-өө. Баргажанай районой Душелан hууринай 6 аха, рковууд, Кабанскын районой Хандала hууринай дүүнэр Мункоевууд ба олон айлай урдаа хараха ёнэр түрэлхи нютагаа бусаагүй, түрэhэн эхэ, эсэ-хараагүй.

ниград хамгаалhан гвардиин стрелково 82-дохи ин сэрэгшэд Буряадай ажалшадта нимэ мүрнүүд-ишэг эльгээhэн: «фашис дээрмэдэгшэдые үзэн яда-ыг арадай эрэлхэг хүбүүн политрук Шагланов во пулемедоор фрицүүдые хюдаба. Тэрэ гансааран ротын хүсэ бэе руугаа татаа. Шархатаашье hаа, анай талмай хаяжа ошоогүй. Тэрэ гансал тулал-ай үедэ дайсанай 200 гаран фашис сэрэгшэдые хю-байгаа. Баатарай үхэлөөр унаhан сэрэгшэ Дай-Улаан Тугай орденоор шагнагдаа».

оромнай Буряадай эрэлхэг зоригтой хүбүүд, баса-баатар габьяае үндэрөөр сэгнээ. 35 сэрэгшэдэ Со-Союзай Геройн нэрэ эргэ олгогдоhон байна. Ма-отагай 9 хүбүүд Алдар Солын бүхы 3 ордендо хүр-гээшэ. Тагнуулшад Бата Дамчеев, Иван Макси-минометчигууд Семен Батагаев, Петр Попов болон тэдэнэй тоодо ороно.

най ветерануud мүнөөшье, коммунис байгуулалтын жэшээ харуулан ажаллаhаар.

Фронтын сэрэгшэдтэ бэлэг, өөhэдынгөө мүнгөөр бүтээгдэhэн самолёт, танк дамжуулан үгэхэеэ республикымнай түлөөлэгшэд дайнай дүлөөр соробхилhон дайда руу саг үргэлжэ ошодог hэн. Энэ зураг дээрэ манай республикын Сэлэнгын аймагай «Социализм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Б. С. Санжанов ажахынгаа гэшүүдэй суглуулhан мүнгөөр бүтээгдэhэн самолёдые майор К. И. Стрижагта дамжуулан үгэжэ байна.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ХУБИТА

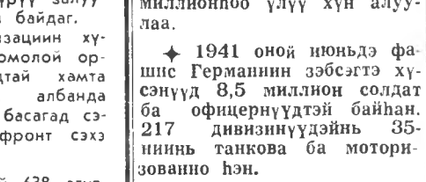

Республикын хүдөөгэй ажалшад областной партийна организациин хүтэлбэри доро дайнай түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, олон эрэшүүлэй сэрэгэй албанда саг үргэлжэ абтажа байгаашье hаань, Улаан Армие эдээ хоолоор, промышленностиие түүхэй эдээр таhалгаряагүй хангахын тула ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаhан байна.

Буряадай хүдөө нютагуудта эхэнэрнүүд, үшөө наhаяа гүйсөөгүй залуушуул, мүн наhажаал болоhон хүнүүд, өөhэдынгөө ба фронтдо мордоhон аха нүхэдэйнгөө түлөө ажаллажа захалаа hэн.

Республикын хүдөөгэй ажалшад 1941 ондо габшагайгаар хүдэлжэ гараба. Таряа, огородой эдеэ, мяха, hү, нооhо, үндэсэ гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэhэн байна. 1942 оной түсэбэй тоосоогоор ехэ мяхан, hүн бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагдаа hэн. Мүн оборонай фонддо ехэ продукци оруулагдаhан юм.

Баян ургаса хуряахын, мал ажалай продукци ехээр абахын тула социалис мүрысөөндэ оролсоhон Буряадай колхоз, совхозуудта ажаллагшад 1942 ондо хүшэр хүндэ эрхэ байдалай үедэ ороhото ургамалнуудай, мүн огородой эдеэ хоолой тарилгын талмайнуудые үрэгдхэжэ шадаhан байна. 1942 он хуурай, ган гасууртай жэл болоhон юм. Тиигэбэшье республикын олон колхозууд ороhо таряанай баян ургаса хуряаhан, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха түсэбөө гүйсэд бэелүүлhэн юм. Энэ жэлдэ 286 түрүү колхознигууд мүрысөөндэ эрхилэгшэдэй тэмдэгээр шагнагдаа hэн.

Улаан Армиин 1943 ондо туйлаhан илалтануудаар зоригжоhон хүдөөгэй ажалшад республикынгаа хорин жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлбэ. Тиигэжэ колхоз, совхозууд түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд дүүргэhэн байна. Тэрэшэлэн республикын таряашад 1944 ондошье муу бэшээр хүдэлөө hэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Буряадай колхоз,совхозуудта мал ажалые эрхилэгдэдэ бэрхэшээлнүүд үзэгдэдэг байгаа. Тиилэhээл областной партийна организаци арадай ажахын энэ hалбарида онсо анхаралаа хандуулдаг байгаа бшуу. Жэшээнь, 1943 ондо республикын комсомолшуud мал ажалые шефтээ абаhан юм. Тиихэдэ малай фермэ болон сүүтэнүүдтэ комсомол-залуушуулай 131 бригадада хамта 2500 гаран комсомолшуud хүдэлжэ байгаа.

Дайнай жэлнүүдтэ республикын промышленна предприятинуудай коллективүүд колхоз, совхозуудта горитой туhа хүргэдэг hэн. Жэшээнь, 1945 оной түрүүшын хахадта фабрика, заводууднаа 23 бригада МТС-үүдтэ эльгээгдэhэн шуу. Тэдэнэр трактор болон бусад техникэ хабарай тарилгада бэлдэхэ ажалда хабаадалсаа. Мүн Улаан-Удын предприятинууд энэл жэлдэ 8 нүүдэл мастерской ажахынуудта эльгээбэ. Дайнай үедэ Буряадай промышленна предприятинууд 473,2 мянган түхэриг сэнтэй хүдөө ажахын машинануud болон техникэдэ хэрэгтэй элдэб запчасть бэлдэhэн юм.

1945 оной февраль hарада ВКП (б)-гэй ЦК «Партийн Буряад-Монголой обкомой хүдэлмэри тухай» тогтоол абаhан байна. Тиин хүдөө ажахые кадрнуудаар хангаха, ажалай болон ниитын журам бэхижүүлхэ, мүн бусад шухала асуудалнуудые шийдхэхын тула горитой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэдэжэ захалhан байха.

Республикын хүдөөгэй ажалшад дайнай жэлнүүдтэ ороло-дсотойгоор, үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа, фашистнарые совет арадай илаха хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулалсаа бшуу.

ЭМХИДХЭХЫ, ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ

Ленинскэ партиин дайшалхы отрядуудай нэгэн — Буряадай областной партийна организаци Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ республикын ажалшадай ажал хэрэгүүдые шадамараар хүтэлбэрилжэ, агуу Илалтада ехэхэн хубитаяа оруулhан юм.

Коммунистнар Эхэ ороноо хамгаалагшадай түрүү эргэдэ ябаа. Буряадай областной партийна организациин дайнай эхинэй бүридэлэй 60 шахуу процентнь 1944 оной эсэстэ сэрэгэй албанда байhан. Гэхэтэй хамта тэрэ үедэ ажалшадай түрүү түлөөлэгшэд партиин эргэдэ жагсадаг байгаа. Тиигэжэ 1941 оной июльhээ 1944 оной декабрь болотор ВКП(б)-гэй гэшүүндэ кандидадаар 7088 хүн абтаhан, 5145 хүн коммунист болоhон байна. Тиихэдэ республикын коммунистнуудай дундаа хүдэлмэришэд болон таряашадай too олошороо hэн. Мүн Буряад ороной арадай ажахын гол hалбариануудта хүдэлдэг коммунистнуудай too нэмэhэн юм. Энэ хугасаа соо партийна эхин организацинууд олошороо.

Областной партийна организациин бүридэлдэ залуу коммунистнуудай олон боломсоор, тэдэнэй политическэ hуралсал hайнаар эмхидхэхэ гээшэ шухала болоо hэн. Марксизм-ленинизмын 3 университет, районой партийна 24 hургуули, хүдөөгэй партийна эхин организацинуудай дэргэдэ 216 hургуули, ВКП(б)-гэй түүхэ шудалха талаар 500 гаран кружок 1944 ондо хүдэлжэ байhан юм.

Дайнай жэлнүүдтэ олон хүбүүд, басагад Буряадай комсомолой организациин зэргэдэ жагсаhан байна. Мүн түрүү залуушуул партиин гэшүүн болоhон байдаг.

Областной партийна организациин хүтэлбэри доро Буряадай комсомолой организаци сэрэгэй комиссариадтай хамта 15359 залуушуулые бэлдэжэ, албанда ябуулаа. Тэдэнэй дунда олон басагад сэрэгэй мэргэжэлтэй боложо, фронт сэхэ мордоhон байдаг.

1944 ондо республикадамнай 638 агитколлектив ниитэ-политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулжа байгаа. Лектор, агитаторнуud арад зоной дунда элидхэл, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг hэн. Мүн хүтэлбэрилхы тушаалтад саг үргэлжэ элидхэлнүүдые уншадаг байhан юм.

Дайнай жэлнүүдтэ республикын район бүхэндэ соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануud олошоруулагдаhан байха. Соёлой байшангууд, уншалгын гэрнүүд, библиотекэнүүд нэмээжэ нээгдээ hэн. Тиигэжэ лекци, элидхэлнүүд, олоор уншагдадаг, кинофильмүүд оло дахин харуулагдадаг, артистнуud хатар, наада табидаг байhан гээшэ. Мүн энэ үе соо радиоузелнуудай too горитойгоор нэмээгдээ.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд партийна организацинуудай хүтэлбэри доро, тэдэнэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар бэелүүлэгдэдэг байhаниинь эли ха юм.

Дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ фронт мордоhон сэрэгшэдые үйлэдбэри дээрэ эдир залуу үетэн, эхэнэрнүүд халадаг hэн. Тиимэhээ мэргэжэл дээшэлүүлхэ, hурган хүмүүжүүлхэ хэрэг хурсаар табигдаhан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СУРП-ын судна заhабарилгын заводой механическа цехэй токарь-хоёр зуутан Л. С. Розенкинд эдир хубүүе мэргэжэлдээ hургажа байна.

1942 оной фото-зураг.

ТОО, БАРИМТАНУУД

✦ 1939 оной сентябриин 1-дэ фашис Германи Hольшодо добтолжо, дэлхэйн 2-дохи дайн эхилээ бэлэй. 1,7 миллиард хүнүүдтэй 61 гүрэн тэрээндэ хабаадалсаа. Тиихэдэ тэдэнэй 110 миллионнинь зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зэргэдэ алба хэжэ байгаа. Энэ дайнай үедэ аяар 50 миллионhоо үлүү хүн алуулаа.

✦ 1941 оной июньдэ фашис Германин зэбсэгтэ хүсэнүүд 8,5 миллион солдат ба офицернүүдтэй байhан. 217 дивизинүүдэйнь 35-ниинь танкова ба моторизованно hэн.

✦ СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайнай урда тээ 5 миллион шахуу сэрэгтэй байгаа. Тэдэнэй 2,9 миллониннинь гүрэнэй баруун талада байрлуулагданхан hэн. 1941 оной июниин hүүл багаар Совет Армиин бүрндэлдэ 560,8 мянган коммунист, 2 миллионhоо үлүү комсомолшуud сэрэгэй алба хэжэ байhан гээшэ.

✦ Совет гүрэнэй Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ сэрэгэй гаргашада гаргаhан, мүн СССР-тэ үзүүлэгдэhэн материальна хохидолой хамтын хэмжээн 2 триллион 600 миллиард түхэриг болоhон юм. Теэд эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэлдэ унаhан аяар 20 миллион совет хүнэй ами наhые юунтэйшье жэшэмээр бэшэ ха юм.

ЕХЭ ТУhАЛАМЖА

Совет арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фронтдошье, тылдэшье дайсаниие илаха гэhэн нангин нэгэл эрмэлэлтэй байhан гээшэ. Эхэ ороноо хамгаалhан баатар хүбүүдэй үмдэхэ дулаан хубсаhанай нөөсын арадай жаса байгуулха хүдэлөөн 1941 ондо ороноймнай нютаг бүхэндэ үргэнөөр дэлгэрээ hэн. Улаан-Удын ПВЗ-гэй коллектив тус үүсхэл дэмжэжэ, республикымнай ажалшад энээнииень халуунаар угтаhан юм. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагайхид 1941 оной октябриин 22 болотор Улаан Армиин сэрэгшэдтэ дулаан хубсаhанай 13 мянга гаран янза бүриин зүйл суглуулhан байна.

Шэнэ, 1942 ониие угтуулан, сэрэгшэдтэ бэлэг эльгээхэ гэhэн Улаан-Удын мяханай комбинадай коллективэй хандалгые республикын ажалшад hайшаан дэмжэбэ. Тиигэжэ Захааминай аймагай ажелшад 80 мянган түхэриг сэнтэй бэлэгүүдые суглуулhан байна. Тэдэнэр гол түлэб эдеэ хоол эльгээгээ. Мүн Улаан-Удэ станциин түмэр замай узелай коллектив янза бүриин 5071 дулаан хубсаhа суглуулhан юм.

Буряад ороной бүхы хүн зон фашис этэгээдүүдтэй тэмсэжэ байhан баатарнуудаа шэнэ жэлээр амаршалжа, 2.622,929 түхэригэй бэлэгүүдые эльгээhэн байдаг. Тиихэдэ республикын ажалшад 5 вагон болохо хубиингаа бэлэг бэлдээ. Мүн Улаан Армиин байгуулагдаhаар 24 жэлэй ойдо 2 миллион 600-гаад мянган түхэригэй бэлэгүүд 23 вагоноор фронт эльгээгдэhэн байха. Тэрэшэлэн Буряадай хүн зон 1942 оной майн 1-нэй hайндэртэй дашерамдуулан, 2 миллион түхэриг сэнтэй бэлэг совет сэрэгшэдтэ барюулhан юм.

Республикын таряашад 1942 оной эсэстэ Ивалгын аймагай «Осоавиахим» гэhэн артелиин колхознигуудай үүсхэлээр «Социалис Буряад-Монгол» гэжэ авиаэскадрили байгуулгада 23 миллион түхэриг суглуулба. Тэрэшэлэн Буряадай бүхы ажалшад Улаан Армиин 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ танкнуудай колонно бүтээхэ хэрэгтэ 13 миллион түхэриг, 8 пүүд мүнгэ, 10 фүүнтэ алта банкда тушааhан түүхэтэй.

1943 ондо республикын комсомолшуud, залуушуул болон hургуулиин үхибүүд «Буряад-Монголой залуу колхозник» гэжэ танкнуудай колонно байгуулхын тула 1 миллион 300 мянган түхэриг суглуулhан юм. Мүн энэл жэлдэ таряашан Ферапонт Головатый гэгшын жэшээгээр (самолёт барилгада 100 мянган түхэриг оруулhан) манай нютагаархин буу, зэбсэг бүтээлгэдэ мүнгэ, зөөри суглуулжа эхилбэ. Тиигэжэ Сэлэнгын аймагай «Улаан Удэнгэ» колхозой hаалишан Д. Эрдынеева 160 мянган түхэриг мүнгэ үгэhэн юм. Эдэн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ П. М. Мункуев 150 мянган түхэриг, мүн республикын бусад хүнүүд ехэ мүнгэ зөөри оруулhан байдаг.

Буряадай хүн зон дайнай туршада Улаан Армида буу, зэбсэг бэлдэлгэдэ дүн хамта 87 миллион түхэриг мүнгэ суглуулжа үгэhэн байха юм.

Республикын ажалшад фронтовигуудай ба шархаталhан сэрэгшэдэй гэр бүлэдэ горитой туhаламжа ходо үзүүлжэ байдаг hэн. 1943 оной эсэстэ иимэ туhа хүргэхэ нэгэ hара соосхогдожо, сэрэгшэдэй гэр бүлэдэ 36 мянган түхэриг сэнтэй hуудал байдалай эд зөөри эльгээгдэhэн, янза бүриин 7000 центнер эдеэ хоол, 18 мянга гаран хубсаhан, 16.600-гаад паар гутал, мүн 885 мянган түхэриг мүнгэн суглуулагдаhан юм. Энэл hарын туршада 56.670 кубометр түлеэн сэрэгшэдэй гэр бүлэдэ бэлэгдэhэн, мүн 3.200 гэр заhабарилагдаhан, сэрэгшэдэй хубиин малда тэжээл бэлэдхэгдэжэ үгтэhэн байна.

Дайнай жэлнүүдтэ дотоодын нөөсэнүүдые элсүүлhэнэй ашаар республикын 77 мянган сэрэгшэдэй гэр бүлэдэ туhа хүргэгдэhэн. Тиигэжэ 176,260 центнер янза бүриин эдеэ хоол, 34,445 хубсаhан, 16 мянга гаран паар гутал, 17,586 килограмм нооhон тэдэнэртэ үгтэhэн, олон сэрэгшэдэй гэр бүлэ шэнэ байратай болоhон байна.

Совет арад хэдышье хүндэ хүшэр байдалай үзэгдөөшье hаань, фашис Германие hамна бута сохижо, гайхамшагта илалта туйлаhан байна. Энэ түүхэтэ Илалтын түрүүшын үдэрhөө хойшо КПСС, совет гүрэн дэлхэйн шэнэ дайнай бүри hүрөөтэ аюулые усадхахын тула асари ехэ хүдэлмэри ябуулна.

КПСС-эй XXIV, XXV съезднүүдэй абаhан шийдхэбэринүүд бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ, түгшүүрилтэ байдал hуларуулагдаhан, эб найрамдал хангаха талаар горитой амжалтануud туйлагдаа.

Гэхэтэй хамта империалис хүсэнүүд, нэн түрүүн США-гай хархис бүлэглэлнүүд эзэрхэг түримхэй ябуулганууdаа үргэлжэлүүлhээр.

Дайнай аюулые сарахын тула СССР горитой хүдэлмэри ябуулха зуураа, өөрынгөө ба союзнигуудайнгаа аюулгүй байдалые сахиха хэмжээнүүдые абана. Советскэ Союзые хэншье айлгажа, баhажа шадахагүй. Бидэнэр, манай союзнигууд харата дайсадта хэзээдэшье харюугай шанга сохилто хэхэ аргатайбди.

Фашис Германие илаhаар 35 жэлэй ойе тэмдэглэхэеэ байhан манай арад Ленинэй зааhан харгы замаа — эб найрамдалай, зол жаргалта, hайн hайхан байдалай түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлhээр.

КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитацин таhаг энэ хуудаhа бэлдэбэ.

Саяанһаа Витим хүрэтэр

ЗАЛУУШУУЛДА ЗАХЯА

В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан слёт районой түб Хэрэн тосхондо үнгэргэгдэбэ. Эндэ пионернүүд, комсомолшуud, үйлэдбэрнин залуу түрүүшүүл, партинин, ажалай ба дайнай ветерануud олоор сугларһан байна. ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Сыремпилов «Залуушуулые совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай ёно заншалнууд дээрэ хүмүүжүүлгэ — комсомолой организацинуудай ба пионерскэ дружинануудай шухала зорилго мүн» гэһэн элидхэл хэбэ.

Хэрэнэй, Горхоной ба Зүүн-Мүрэнэй һургуулинуудай һурагшад «Эхэ ороной-мнай пионернүүд Ленинэй хэрэгтэ үнэн сэхэ» гэһэн үряа доро үнгэргэгдэжэ байһан хэмжээ ябуулга, ажал, хэрэгүүд тухайгаа сугларгашадта хөөрэжэ үгэбэ. Удаань Буряадай АССР-эй һургуулиин габьята багша А. Н. Пантелеев, Октябрьнин Революциин орденоор шагнагдаһан, республикын габьята механизатор Д. О. Малзуров, ажалай ба дайнай ветеран П. С. Дёмин, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник А. А. Назимова гэгшэд залуушуулай урда үгэ хэлэжэ, ажал, һуралсалдаа ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ. Харюудань комсомолшуудай зүгһөө «Восточные Саяны» колхозой комсомолой организацин секретарь Л. Д. Сыренов үгэ хэлээ.

Слёдой түгэсхэлдэ үйлэдбэрнин залуу түрүүшүүлдэ «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн лентэнүүд зүүлгэгдэжэ, бэлэгүүд барюулагдаа.

Б. СЫРЕНОВ.

Түнхэнэй район.

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГА

В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд мүнөө хаа хаанагүй олоор үнгэргэгдэнэ гээшэ. Элүүрые хамгаалгын хэрэгтэ онсо орондолго, габьяа гаргаһанайнгаа түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаһан З. Б. Бадмаев, Е. С. Дашиева гэгшэд Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницада һаяхан уригдаһан байна. Тус больницада практика гаража байһан ерэздүйн врачнар, мүн медицинскэ бусадшье хүдэлмэрилэгшэд энэ уулзалгада хабаадалсаа.

Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын ахамад терапевт Г. Е. Мункоева уулзалга нээхэдээ, Ленинэй орденто ажалай ветерануудай ажабайдал, зохёохы эдэбхи үүсхэл тушаа онсо тогтобо. Ажабайдалай һонирхолтой зам гаталһан РСФСР-эй габьята врач-терапевт Зади Бадмаевна Бадмаева дүшэ гаран жэлэй туршада үбшэнтэниие эмнэхэ зуураа, айхабтар ехэ дүршэлтэй болоһон юм. Ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг З. Б. Бадмаева Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутадаар, партинин Октябрьска райкомой гэшүүнээр нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан байха юм. Мүнөө тэрэ наһанайнгаа амаралтада гаранхайшье һаа, бүхы бэлиг, шадабаряа залуу үетэндэ дамжуулдаг, ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандахыень һургадаг байна.

— Ленинэй заабаряар Буряад арадаймнай эрхэ сүлөөтэ байдалаа зохёон байгуулжа эхилһэн үе һэн. Үзэг бэшэг мэдэхэ болоһонойнгоо удаа 7 жэлэй һургуули дүүргээд, комсомолой зууршалгаар ороной ниислэл хото ошожо, медицинскэ техникумдэ һурахаар ороо һэм,—гээд, З. Б. Бадмаева намтар тухайгаа тобшо хөөрөө эхилбэ.

Удаань тэрэ Москва хотын медицинскэ 1-дэхи институт дүүргээд, Казахстан руу хүдэлхөөр эльгээгдээ. Эндэ районно больницын ахамад врачай тушаалда томилогдоходоо, район соогоо оройдоол ганса врач байһан юм. Тэрэ үедэ эм дом, медицинскэ хэрэгсэлнүүд саг үргэлжэ дуталдадаг, кадрнуудай асуудал шиидхэхэнь тон бэрхэтэй байгаа бшуу. 1944 ондо залуу мэргэжэлтэ түрэл Буряадтаа бусажа, республиканска больницада хүдэлжэ эхилнэ. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо эндээ таһалгаряагүй хүдэлжэ, зохёохы ажал ябуулгадаа горитой амталтануудые туйлаһан юм. З. Б. Бадмаева залуу үетэндэ Ленинэй һургаалаар ажаһууха, ажаллахыень захижа, үнэншэмэ зохидоор хөөрөө.

Тэрэнэй удаа Буряадай АССР-эй габьята врач, Улаан-Удын 1-дэхи поликлиникые даагша Елизавета Содномозна Дашиевада үгэ үгтэбэ. Е. С. Дашиева Эрхүүгэй медицинскэ институт дүүргэһэнэйнгээ удаа Баргажанай райондо эльгээгдэжэ, участково больницые даагшаар хүдэлжэ эхилээ.

— Тэрэ үедэ врачнар тон үсөөн байгаа. Тиимэһээнь нэгэ мүһэн гинекологой, травматологой, хирургын, педиатрай мэргэжэлээр хүдэлхэ ушар гарадаг һэн, — гэжэ Е. С. Дашиева хөөрэнэ.

Бүхы абьяас ульһаяа ажалдаа зорюулдаг залуу врач Улаан-Удын 1-дэхи поликлиникэдэ хүдэлхөөр зууршалагдаба. Эгээл энэ үедэ тус поликлиникын хүдэлмэрииие З. Б. Бадмаева хүтэлбэрилдэг байһан. Эмхидхэлшын, ударидагшын бэлиг шадабаритай тула Е. С. Дашиева уданшьегүй поликлиникые даагшын орлогшоор, удаань поликлиникые даагшаар томилогдоо. Тэрэнэй үүсхэл оролдолгын ашаар тус коллектив ажалдаа түрүү онол аргануудые хэрэглэжэ, үбшэнтэнэй тоое нилээд хороохон, һэргылэмжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа эхилһэн юм. Елизавета Содномовна олон тоо, баримтануудта үндэһэлэгдэһэн хөөрөөгөө түгэсхэхэдөө, залуушуулда Ленинэй һургаал, заабари баримталан ажаһууха, эрхим бэрхэ мэргэжэлтэд болохыень хүсэбэ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ Ленинэй орденто айлшадта дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: З. Б. Бадмаева, Е. С. Дашиева гэгшэд залуушуултай хөөрэлдэнэ.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ТЭМСЭЛ ШАНГАДАНА

Шатараар эрэшүүлэй дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданай долоодохи, наймадахи уулзалгануud болобо. Нааданда хабаадагшад соохоо үнинэй шатаршад эрхим һайнаар наадажа эхилхэдээ, шухала очконуудтай болоно. Жэшээнь, Власов һүүлшын нааданда Вольский, Плеханов, Буряадай АССР-эй чемпион Сокто Намжилов гэгшэдые шүүхэдээ, мүрысөөнэй таблицада байдалаа һайжаруулба.

Хүдөө ажахын институтай багша Мункоев шатаршад Леонов, Мельников, Ильиных, Краснов-Рушаков, Слугинов гэгшэдые илажа гараа. Тэрэ наймадахи уулзалгын болоходо Леоновтой наадахадаа, тэрэнэйнгээ хүбүүдыень абажа байгаад бодоёо үгөөд, хоёр тэмээгээрээ добтолходоо илалта туйлажа шадаа.

Мүн Андреев Ильиных, Баянгуев гэгшэдые шүүһэн, Митыпов Леоновтой тэнцэһэн, Мельниковтэй наадаха уулзалгань болобогүй. Республикын чемпион Намжилов Зандановтай наадахадаа, шүүгдэхэ тээшээ болоод байһан юм. Эндэ Занданов бэрсэдэ гарамай болоһон байна найнгаа дүрэ тээ нэгэ хүн үгэжэ, наадалагдаба.

Наймадахи Андреев 6,5 сөөнэй таблицада эхилбэ. Занданов зургаан, Мельников фонов, Рушаков бан очкотой.

ОЛЗО БАЯН

Баунтын районой госпромхозой ангуушад байгша оной нэгэдэхи кварталда гүрэндэ ангай арһа, мяха тушааха түсэбөө сүм дүүргэһэн тухайгаа мэдэсэбэ. Тиин эдэнэр арһа тушааха түсэбөө—369, мяха 153.9 процент дүүргэһэн байна.

Госпромхозой түрүүшүүлэй нэгэн, баян дүршэлтэй ангуушан Смирнов гэгшэ Владимир хүбүүнтээ хөёр зуун булганай һайн шанартай арһа тушааһан байна. Мүн ангуушад Домальчук, Черных тус тустаа дүшөөд, Романов гушан булга барибан байгаа. Энээнһээ гадна госпромхозой ангуушад ан гүрөөлэй, шубуу шонхорой мяха гүрэндэ схээр тушааба. Тиигэжэ тус госпромхозой коллектив республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ.

А. ПОПОВА.

НОМОЙ ДОЛООН ХОНОГ

Районой хүүгэдэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд заншалта болоһон номой һайндэр үнгэргэжэ, һурагшадые олоор хабаадалсахыень уриба. Багша А. А. Ханхарханова тобшохоноор оролто үгэ хэлэжэ, долоон хоногой туршада үргэлжэлхэ һайндэрые нээгээ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан номой выставкэнүүд һургуулинуудта үнгэргэгдэһэн, хүүгэд Ильичэй дуратай дуунуудта һураһан байна. Гадна Ленинэй бага наһан тухай уран зохёолой номууд эдиршүүлэй анхаралые татаа.

«Амгалан ажабайдалай түлөө» гэһэн үряа доро үнгэргэгдэһэн уулзалга агуу Илалтын 35 жэлэй ойдо зорюулагдаа. Дайнай ветерануud Д. Д. Ошоров, Б. С. Цыбденов гэгшэд Эсэгэ ороной хамгаалгын Агуу-ехэ дайнда совет арадай гаргаһан баатаршалга тухай бодото баримтануудта үндэһэлэн хөөрэбэ. Сугларагшад «Пионернүүд-геройнууд» гэһэн выставкэ, мүн баримтата фильмүүдые һонирхон хараа. Долоон хоногой һүүлшын үдэр Москва хотодо үнгэргэгдэхэ Олимпиин наадануудта зорюулагдаа. Орлигой дунда һургуулиин физкультурын багша Н. Найдаков энэ темээр хөөрэлдөөнүүдые эмхидхээ юм. Гадна журналист В. Д. Галсанов библиотекэдэ уригдажа, хүүгэдтэ зорюулжа бэшэһэн рассказуудаа уншажа үгэбэ.

К. ТУЛУЕВ.

Ахын район.

ҺОНИРХОЛ ҮҮСХЭНЭ

Обручевой нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлгын Хяагтын музейдэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан шэнэ экспонадууд табигдаба. Тэдэнэй дунда Владимир Ильичэй гэр бүлынгөө дунда буулгуулһан фото-зурагууд, 1917 оной октябрь, ноябрь һарануудта хэблэгдэһэн «Правда» газетын шарлашаһан хуудаһануud бии.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй түүхын музейн хүдэлмэрилэгшэд Хяагтын музейдэ «Эб найрамдал тухай», «Газар тухай» гэһэн Ленинэй бэшэһэн декредүүдэй буулгабари эльгээгдэһэн байна.

В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулгада зорюулагдаһан, шэнээр табигдаһан экспонадуудые эндэ ерэгшэд һонирхон харана.

Е. СУРМАЧ.

ХИЛЫН СААНАҺАА ТАСС АПН

КПСС-эй СЭГНЭШЭГҮЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

УЛААН-БААТАР. МНР-эй Гүрэнэй хэблэл КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй «Бага газар», «Һэргэн хүгжэлгэ», «Шэнэ газар» гэжэ дурсалгануудай номуудые монгол хэлэн дээрэ суглуулбари болгон барлажа гаргаба. Урда тээнь эдэ номууд МНР-тэ хэблэгдээ һэн.

Нүхэр Л. И. Брежневэй дурсалгануud соо Советүүдэй ороной түүхын алдарта хуудаһануud тодорхойгоор харуулагдана, марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын туг доро совет арадые хүтэлжэ ябаһан Ленинскэ партиин сэгнэшэгүй дүй дүршэл согсологдоһон байна. Эдэ номууд социализм болон коммунизмын агууехэ уг зорилгонуудай аша тунада ажаһуужа, ажаллажа һургана гэжэ хэблэлэй ахамад редактор Т. Содномдаржа ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Л. И. Брежневэй зохёолнууд СССР-эй ажабайдалай эдэб шатануудта совет хүнүүдэй гаргаһан баатаршалгые, зохёохы ажал хэрэгүүдые гүйсэд дүүрэнээр согсолхоһоо гадна, хүдэлмэриин ленинскэ ёно гурримуудые, Коммунис партиин стратеги ба тактикые гүнзэгыгөөр харуулна.

«Бага газар», «Һэргэн хүгжэлгэ», «Шэнэ газар» гэжэ номууд монгол уншагшадта схэтэ һайшаагдаа гээд тэрэ тэмдэглээ.

КПСС-эй ба бүхы совет арадай жэшээ, дүй дүршэл манай орондо айхабтар ехэ удха шанартай байна. Нүхэр Л. И. Брежневэй номууд социалис байгуулалтын зорилгонуудые улам һайнаар шиидхэхэдэ туһална, тиимэһээ коммунистнуud, политическэ ба ажахын хүдэлмэрилэгшэд тэдээндэ хандана, саашадаашье хандаха юм гэжэ Т. Содномдаржа мэдүүлбэ.

ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУДАА ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЬЭЭР

ХАНОЙ. Хитадай сэрэгэйхид энэ жэлэй март һарада Вьетнамай хилэ дээрэ 268 зэбсэгтэ һүйдхэлтэ ябуулга үүдхэжэ, СРВ-гэй бэеэ дааһан байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байгые бүдүүлигээр хазагайруулһан байгаа гэжэ Хитадай эзэрхэн зонхилогшодой гэмтэ ябуулганууdые мүрдэн шэнжэлхэ комиссинин эндэ толилогдоһон коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Пекин Вьетнамые занажа байһаар. Хитадай удамаршад империализмын ба хархис хүсэнүүдтэй үгэсөө үүдэжэ, эзэрхэг түримхэй политикаараа Зүүн-Урда Азидахи, бүхы дэлхэй дээрэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно.

Хитадай солдадуудай, сэрэгэй самоледуud болон суднануудай СРВ-гэй хилэ эбдэһэн тодорхой ушар баримтануud коммюнике дотор харуулагдана. Хитадуудай Вьетнамай хилэ шадархи һуури тосхонуудта бандит ёноор добтолһоноо, зэрлиг муухайгаар буудаһанһаа уламжалан, амгалан зон алуулһан, ехэ материальна гарза хохидол ушаруулагдаһан байгаа. Жэшээнь, олон арбаад байшан гэрнүүд һанҳаргагдаһан, хэдэн зуугаад гектарай модон, тарилга галдагдаһан байна.

Хитадай булимтарагшад болон эзэрхэн зонхилогшодой гэмтэ ябуулганууdые мүрдэн шэнжэлхэ комисси Пекинэй гэмтэ хэрэгүүдые эрид шангаар буруушаана гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ. Иимэ политикын хойшолонгуудай түлөө Хитадай зонхилхы бүлэгөөрхид бүрин харюусаха ёнотой.

АЗИИН ЭБ НАЙРАМДАЛ БА АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛДА ХОРО ХҮРГЭНЭ

ТОКИО. Азиин бэеэ дааһан байдалтай арадуудта эсэргүүгээр США-гай бэелүүлжэ байдаг политикые Японой эб найрамдалда дуратай олоннитэ эрид буруушаана гэжэ Эб найрамдалай Японой комитедэй генеральна секретарь К. Мори мэдүүлбэ. Индиин океан болон оршон тойронхи райондо сэрэгүүдээ байлгаха гэһэн Картерай захиргаанай ябуулганууd эндэхи гүрэнүүдтэ уршаг түбэг тохёолдуулна, Ази түбэдэхи эб найрамдал болон аюулгүй байдалда хоро хүргэнэ гэжэ тэрэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ.

Япон-американ сэрэгэй холбоо бэхижүүлгые эрид буруушаажа байһанаа эб найрамдалай тала баридаг Японой хүнүүд мэдүүлбэ.

ДРА-гай ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

КАБУЛ. ДРА-гай правительствын нимэ удхатай мэдүүлгэ эндэ тараагдаа:

США-гай ба Англиин империалис бүлэгөөрхид, Хитадай эзэрхэн зонхилогшод болон бусад ороннуудтахи эдэнэй тала баригшад Афганистантай хүршэ ороннуудай газар дайда дээрэ байрлуулагдаһан баазануудые хэрэглэжэ, афган арадта эсэргүү, соносхогдоогүй дайгаа үргэлжэлүүлһээр.

Афганистанай мусульман арадта, дэлхэйн бүхы арадуудта, национальна ба түрүү үзэлтэй хүсэнүүдтэ, бүхы гүрэнүүдтэ иигэжэ мэдэсэхэ гээшэ уялгамнай болоно гээд ДРА-гай правительство тоолоно.

Хилын саанаһаа Афганистан руу эльгээгдэһэн һүйдхэлтэ банданууdай нэгые ДРА-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй патрульна подразделени Герат провинцида байгша оной мартын 25-да элирүүлжэ, бута сохиһон байгаа. Энээнэй үедэ абтаһан буу зэбсэгүүдэй дунда США-да бүтээгдэһэн гарай химическэ гранатануud бии. Эдэниие хэрэглэлгэ хүнүүдые дары түргөөр алаха, оршон тойронхиие хорлохо байна. Гадаадын сэрэгэй албатадһаа бүриднүүлэгдэжэ, Афганистанай газар дайда руу эльгээгдэһэн һүйдхэлтэ банда иимэ гранатануудаар зэбсэгжүүлэгдэһэн байгаа гэһэн арсашагүй баримтануудтай болобобди. ООН-ой зохихо түлөөлэгшэдтэй хамта Афганистанай правительство США-да бүтээгдэһэн химическэ гранатануудые шэнжэлхээр, хилын саанаһаа Афганистан худар эльгээгдэдэг хүлһэнэй банданууdай эдэниие хэрэглэлгын үшар байдалые мүрдэн элирүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Афганистанда бандидуудта эсэргүүгээр химическэ хорото зүйлнүүд «хэрэглэгдэнэ» юм ха гэһэн шууяа ЦРУ-гай ба Пентагоной хиналта доро байдаг США-гай олоннитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлдэг хэрэгсэлнүүдэй һаяшаг гаргаһаниинь дэмы бэшэ. Тиихэдээ уласхоорондын эрхэтэй ба ООН-ой Уставтай зохилдуулан, Афган правительствын гүйлтаар Афганистанда ерэзд байһан үсөөн тоото совет сэрэгшэд амгалан тайбан хүн зондо зүрюугээр химическэ зэбсэг хэрэглэнэ гэжэ американ хэблэл, Баруун Европын зарим оронуудай хэблэл хэтэрхэдээ баталһан байгаа бшуу. Эдэ «баталамжануудынь» худал хуурмаг хардалга гүрдэлгэ болоно.

США-гай империалис бүлэгөөрхидэй Афганистанда үүдхэжэ байһан гэмтэ ябуулганууdые буруушаахыень, Афганистанай Демократическа Республикада эсэргүү харата түсэбүүдээ бэелүүлхэдэнь, һаад тойбо татахые ДРА-гай правительство бүхы демократическа гүрэнүүдые, национальна ба түрүү үзэлтэй хүдэлөөнүүдые, бүхы дэлхэйн хүнүүдые уряална.

АПРЕЛЬ—ХАБАРАЙ ХАҺА

Үдэр хоногой үнгэрхэ бүри үлөөгүүр мандаһан наранай элшэ хүсэн улам шангадана. Энэл үедэ ойн соорхойн, хада майлын саһан хайлажа, горхолон урдана. Гол горхоной, нуур сөөрэмүүдэй мүльһэн нимэржэ захалаа. Һөөг бургаһан, тэрэнги гүлгэлнэ. Тиихэдэ сабшалан бэлшээри дээрэ элэбэ урааманнуудай ногоорхо, ниитын һурэг малай үнжэгэн набша, залаа түүбэрилэн бэдэржэ, тала дайдаар тарин бэлшэхэ сагынь дүтэлбэ. Бусадһаа түрүүлэн ургы хухэ дэльбээ булгайлагаба. Хабарай түрүүшын энэ сэсэг республикымнай урда районуудай тала дайдаар элбэжэнэ.

Апрель һарын түрүүшын, мүн хоёрдохи арбан хоногой туршада газаамнай дулаанай амисхал орожо, газарай хүрьһэн хаа хаанагүй нэгэ жэдээр гэдэжэ эхилдэг. Тэрээнһээ үламжалан, республикын ехэнхи газар дайда дээрэ хабарай паар хахалха хаһа хүрэжэ ерэдэг шуу. Харин һарын һүүл тээ газарай хүрьһэн табин сантиметр шахуу гэдэһэн байдаг. Һүниндөө хүйтэн хонодогшье һаа, һарын һүүл тээ газарай хүрьһэн 3—5 градус хүрэтэр булеэсэдэг юм. Одоол тиихэдэнь — газарай хүрьһэнэй дунда эрэгээр табан градус хүрэтэр дулаархада — модо, һөөгүүд набша намаагаа дэлгэжэ, бутуула ногооной бултайха хаһа захалдаг. Тиин хабарай эртын тарилга республика доторнай түлэгтөө ороно.

Апрелиин хорёодоор республикын нютаг бүхэнэй гол мүльһэн хүнжэлөө хуулажа захалба.

Байша оной апрель һарада сагай уларил ямар хаб гэһэн асуудал республикымнай ажалшадые һонирхуулна ёнотой. Энэ һарада урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, илангаяа түрүүшын арбан хоногтонь һэрюубтэр байба.

Тиин һүниндөө 16—21, үдэртөө 3—8 градус хүйтэн байгаа. Саашадаа дулааржа, һүниндөө 4—9 градус хүйтэн, үдэрынь 3—8, заримдаа 11—16 градус хүрэтэр дулаарха эзэргэтэй. Һарын туршада 7—17, республикын хойто нютагуудта 25 миллиметр шахуу щиг нойтон орохоор хүлгэздэнэ. Мүн һарын түрүүшын арбан хоногто саһан, һарын һүүл тээ бороо орожо магадгүй.

Гол горходой мүльһэн хуягһаа мултархада, дулаан орондо үбэлжэһэн шубуud ерэжэ, уһа голой эрьеэр, Сэлэнгын адагаар олоороо суглардаг. Һарын хоёрдохи хахадта баабгай эшэнһээ гаража, ой тайга соогуур зайгуултажа захалха. Байгал далайн үшөө мүльһэнһөө халаагүй байһан энэ үедэ хаб загаһа өгналга эхилдэг. Сэхыень хэлэхэдэ, байгша оной апрель һара хүйтөөр эхилээшье һаа, үдэр хоногой үнгэрхэ бүри газаамнай дулаан боложо, үнжэгэн хабарай үдэрнүүд намжааржа байхал.

Л. ГОНЧАРОВА,

инженер-агрометеоролог.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай 1980 оной Майн 1-нэй Уряануud». «Комсомольская правда» газетын агитпоезд Улаан-Удэ хүрэжэ ерэбэ» —Э. Бусрачный фоторепортаж. ТАСС-ай шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна комитедүүдэй пленумүүд дээрэ». «Хабарай тарилгын асуудалнууд зүбшэгдэбэ» —Г. Бальжировай статья. «Дутуу бэелүүлэгдэһэн хүдэлмэри ба түсэблэлгэ»—Т. Сидоровэй корреспонденци. «Арадай хиналтын комитедтэ». «Сошордомо дохёо».

Гурбадахи хуудаһанда. «Совет арадай баатаршалга»—нэгэдхэмэл политүдэртэ зорюулагдаһан тематическа хуудаһанай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спорт. «БАМ-ай тоннель барригшадай спартакиада» —Б. Мирономовай статья. «Искусствын долоон хоног эхилбэ» —Н. Комаровагай корреспонденци. «Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин» —ТАСС-ай корреспондентүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Телевиденин программа.

ТЕЛЕВИДЕ

Апрелиин 13-һаа 17 болоо

ВОСКРЕСЕНИ, 13 ОРОНОО АГААРАЙ ДОБТОЛГОҺОО ХАМГААЛХА СЭРЭГҮҮДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.55 —Дамжуулгын программа. 8.00 —«Время». 8.40 —Тувагай гүрэнэй «Саяан» гэжэ дуу ба хатарай ансамблин концерт. 9.05 —«Будильник». 9.35—«Советскэ Союзда алба хэнэ!». 10.35 —«Элүүр энхэ байлгын» почтын программа. 11.20 —«Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ программа. 11.50—«Советскэ Союз тухай хари гүрэнэй айлшадай һанамжа». 12.05 — «Хүдөөгэй час». 13.05 —«Хүгжэмтэ киоск». 13.35 —**Илалтын 35 жэлэй ойе угтуулан.** «На всю оставшуюся жизнь» —телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи серия). 14.50 —**«Мүнөөдэр — Ороноо агаарай добтолгоһоо хамгаалха сэрэгүүдэй үдэр». Ороной ПВО-гой сэрэгэй главнакомандалагша, оборонын министрэй орлогшо, Советскэ Союзай хөёр дахин Герой, авиациин маршал А. И. Колдунов үгэ хэлэхэ.** 15.05—ПВО-гой үдэртэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ программа. 15.35 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 16.35 — **В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойе угтуулан.** «Кремль Лениндэ». Телевизионно олон серитэй баримтата фильм. «Һайндэр» (2-дохи үүлзалга). 17.35 — Уласхоорондын шэнэ һонин. 18.20 — «Ангуушан тухай онтохон» — мультфильм. 18.30 —«В порядке исключения». М. Н. Ермоловагай нэрэмжэтэ Москвагай театрай фильм-зүжэг. 20.30 —«Время».

Улаан-Удэ. 21.05 —«Арадай уран бүтээл» —телевизионно фестиваль. Прибайкалиин район.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Удэ. 18.00—Дамжуулгын программа. 18.05 —**Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо. «С именем Ленина».** 19.35—Шэнэ һонин. 19.45 —«Экономико. Эрдэм наука. Дүй дүршэл» гэһэн циклһээ дамжуулга. 20.15 — «Спортивна дневник». 20.30—«Эрхэтэн ба хуулиг»—тележурнал. 21.20—«Товарищ Арсений»—уран һайханай фильм. 22.40 — Союсхолнууд. 22.50 — «Манай айлшад».

ВТОРНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.55—Дамжуулгын программа. 8.00 — «Время». 8.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.50—«Онтохондо айлшаар». «Огниво» —уран һайханай фильм (ГДР). 10.40—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.40—А. Бородинай хүгжэм. 12.10—Шэнэ һонин. 13.50—Дамжуулгын программа. 13.55 — Шэнэ һонин. 14.15—«Все лучшее в тебе» — баримтата фильм. 15.00—«Родник» — фильм-концерт. 15.30 — «Хүдөө нютаг: бодото хэрэгүүд, шиидхэгдэхэ зорилгонууд». 16.00—«Спортклуб».

Улаан-Удэ. 17.10—«Байгал»—мэдээсэлэй программа (буряадаар).

Москва. 17.40—**«Түрүү дүй дүршэл — бүгдэ арадай баялиг».** 18.10—**«Мүнөөдэр—туби дэлхэйдэ».** 18.25—«Кэтти Клавихо хатарна». (Испани).

Улаан-Удэ. 18.45—**Агуу Илалтын 35 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга.**

Москва. 19.15—«Хождение по мукам»—телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (10-дахи серия) — «Полночь». 20.30—«Время».

Улаан-Удэ. 21.05—«Танай бэшэгүүдээр». 21.35 — «Зүүн Сибирь»—киножурнал. 21.45—«Залуушуулай зохёон байгуулхы ажал». Буряадай АССР-эй габьята артист В. Андреев.

СРЕДА, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.55 — Дамжуулгын программа. 8.00—«Время». 8.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.05 — «Трубка мира», «Сказка про охотника» мультфильмнууд. 9.25 — «Хождение по мукам» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (11-дахи серия). — «Ожидание». 10.40 — Шэнэ һонин. — Дамжуулгын программа. 14.00 — Шэнэ һонин. — «СССР—Сорокын талаар». — Шэнэ һонин. 14.40—«Ород хүн». — «Һурган хүн». — тележурнал. — Фехтованиар «Ф». — «Дохёогоо үзэ». — «Дохёогоо үзэ». — «Дохёогоо үзэ